Nr 10 WARSZAWA, 15 MAJA ROKU 1938. ROK XX

GAZETA ADMINISTRACJI

DWUTYGODNIK

POŚWIĘCONY PRAWU PUBLICZNEMU ORAZ ZAGADNIENIOM ADMINISTRACJI RZĄDOWEJ I SAMORZĄDOWEJ

TREŚĆ:

REDAKTOR: FRANCISZEK KAUFMAN.

WARUNKI PRENUMERATY:

rocznie z przesyłką zł 18.—
kwartalnie „ „ zł 4.50
Pojedyńczy numer zł 1.—

CENA OGŁOSZEŃ:

strona	1/1	1/2	1/4	1/8
zł	200	120	65	35

Konto czekowe P. K. O. 30192. Konto pocztowe Kartoteka nr 6 (do sumy 50 zł).

Redakcja i administr.: Trębacka 11. Tel. redakcji 606-17; tel. administracji 606-14.
Redakcja rękopisów nie zwraca.

KAROL CZERNICKI

ANALIZA STATYSTYKI PRZESTĘPSTW ZAMELDOWANYCH POLICJI W LATACH 1935 — 1937

Statystyka przestępstw zameldowanych Policji Państwowej jest jednym z elementów do przeprowadzania badań nad zagadnieniem przestępczości — przede wszystkim do ustalenia **stanu i ruchu liczby popełnianych przestępstw**. Statystyką tą objęte są czyny przestępne, będące przedmiotem dochodzeń policyjnych. Obejmuje ona zatem przestępstwa, których sprawcy zostali lub zostaną w następstwie skazani lub uniewinnieni przez sądy, jak i te przestępstwa, w których postępowanie zostało lub zostanie umorzone. Zalety i braki metodologiczne statystyki przestępstw zameldowanych policji, jak również wartość jej dla badań nad zagadnieniem przestępczości zostały w sposób wyczerpujący omówione w pracy *doc. dr Leona Radzinowicza* pn. „Przestępczość w Polsce w latach 1924 — 1933" [1]).

Należy jednak podkreślić, że dane statystyczne dla analizowanego przeze mnie okresu, tj. dla lat 1935—1937, są **bardziej dokładne** aniżeli dane dla lat poprzednich. Zwłaszcza porównywalność danych dla rodzajów przestępstw popełnianych na terenie poszczególnych grup województw nie budzi poważniejszych zastrzeżeń, czego nie można powiedzieć w stosunku do danych z lat poprzednich, gdyż na klasyfikację przestępstw zameldowanych policji miały wpływ istniejące różnice w obowiązującym podówczas ustawodawstwie karnym.

Unifikacja prawa karnego formalnego i materialnego pozwoliła na zreorganizowanie statystyki przestępstw zameldowanych policji. Mianowicie, poczynając od 1 stycznia 1935 r. wprowadzono nowy wykaz do rejestrowania przestępstw zameldowanych policji [2]). W wykazie tym

---

[1]) Archiwum Kryminologiczne, tom II, zesz. 1—2, 1935 r. oraz osobna odbitka, str. 132. Dłuższa recenzja tej pracy pióra *B. S.* ogłoszona była w „Gazecie Adm. i P. P." Nr 17 z 1935 r., str. 553—558.

[2]) M. S. Wewn. Komenda Główna Policji Państwowej, Rozkaz Nr 639 z dn. 5 stycznia 1935 r.

uzgodniono nomenklaturę przestępstw z kodeksem karnym, podając przy poszczególnych rodzajach przestępstw art. k. k. oraz niektórych ustaw specjalnych. Ponadto wykaz obejmuje również m. in. niektóre wykroczenia, jak opilstwo, zakłócenie spokoju publicznego itd.

Reorganizacja statystyki przestępstw zameldowanych policji spowodowała, że klasyfikacja poszczególnych rodzajów przestępstw jest identyczna na poszczególnych terenach Polski, oraz wpłynęła na jednolity zasięg rejestrowanych przez Policję Państwową przestępstw.

Przystępując do analizy przestępczości w latach 1935 — 1937, muszę pokrótce omówić sposób zestawienia danych objętych, załączoną do niniejszej pracy, tablicą. Źródłem sporządzenia tablicy są roczne dane ogłoszone w „Wiadomościach Statystycznych", zesz. 15 z 1937 r. i zesz. 6 z 1938 r. [1]). Dane te nie obejmują wszystkich przestępstw, a nawet nie uwzględniają wszystkich tych przestępstw, które były przedmiotem dochodzenia policyjnego. Dlatego też podana w tablicy liczba przestępstw „ogółem" bynajmniej nie odzwierciadla faktycznej liczby popełnionych przestępstw, natomiast daje ona tylko pojęcie o natężeniu i dynamice przestępczości w czasie i na poszczególnych terenach Polski.

Ponadto w porównaniu do źródła w tablicy zostały pominięte dane dla wykroczeń, jak opilstwo, zakłócenie spokoju publicznego oraz kradzieży z pola i kradzieży z lasu [2]); dane dla tych przestępstw w wymienionej kolejności w 1937 r. wynoszą: 72.488, 124.651, 30.617, 65.214 przestępstw.

Powyższe przestępstwa „drobne", polegające przede wszystkim na naruszeniu przepisów porządkowych, usunąłem z tablicy dlatego, że nie mają one nic wspólnego z czynami przestępnymi, jak zbrodnie i występki, zaliczanymi do przestępstw kryminalnych w ścisłym tego słowa znaczeniu. Ta niejako „właściwa przestępczość" stanowi przedmiot badań dla zagadnień przestępczości, a natężenie i kierunki zachodzących zmian w tej masie powinny być przedmiotem szczególnych zainteresowań władz bezpieczeństwa.

---

[1]) Oprócz rocznych danych na łamach „Wiadomości Statystycznych", wydawnictwo G. U. S., ogłaszane są co kwartał dane dla niektórych (wybranych) przestępstw, przy czym w tablicach podawane są dane dla poszczególnych miesięcy.

[2]) Ustawa z dnia 14 kwietnia 1937 r. o szkodnictwie leśnym i polnym — Dz. U. R. P. Nr 30, poz. 224.

Przestępstwa zameldowane policji w latach 1935, 1936 i 1937

Grupa i rodzaj przestępstwa	Lata	Liczba przestępstw zameldowanych						Liczba przestępstw na 100.000 mieszkańców						Odsetki a					
		Polska	m. st. Warszawa	Województwa b				Ogółem	m. st. Warszawa	Województwa b				Ogółem	m. st. Warszawa	Województwa b			
				C	W	Z	P			C	W	Z	P			C	W	Z	P
Ogółem	1935	476981	26243	170826	63173	81923	144816	1418,7	2145,8	1328,3	1072,9	1732,7	1623,5	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	1936	484472	25954	169724	61115	87185	140524	1424,0	2111,8	1303,0	1024,2	1821,7	1559,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
	1937	482495	25399	171107	59974	84351	141664	1404,5	2059,9	1300,5	994,4	1743,9	1557,6	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0
Grupa I	1935	47416	3527	17090	7399	6152	13248	141,0	288,4	132,9	125,7	130,1	148,5	9,9	13,4	10,0	11,7	7,5	9,1
	1936	44477	3694	14875	6907	6168	12833	130,7	300,6	114,2	115,8	128,9	142,4	9,2	14,2	8,8	11,3	7,1	9,1
	1937	39024	3301	12816	5321	5436	12150	113,6	267,7	97,4	88,2	112,4	133,6	8,1	13,0	7,5	8,9	6,5	8,6
Zbrodnie stanu	1935	948	180	315	221	29	203	2,8	14,7	2,4	3,8	0,6	2,3	2,0	5,1	1,8	3,0	0,5	1,5
	1936	1167	124	256	595	38	154	3,4	10,1	2,0	10,0	0,8	1,7	2,6	3,4	1,7	8,6	0,6	1,2
	1937	1219	332	347	325	27	188	3,5	26,9	2,6	5,4	0,5	2,1	3,1	10,1	2,7	6,1	0,4	1,5
Opór władzy	1935	6003	401	2700	794	661	1447	17,8	32,8	21,0	13,5	14,0	16,2	12,7	11,4	15,8	10,8	10,7	10,9
	1936	5616	440	2570	655	594	1357	16,5	35,8	19,7	11,0	12,4	15,1	12,6	11,9	17,3	9,5	9,6	10,6
	1937	5300	406	2401	587	608	1298	15,4	32,9	18,3	9,7	12,5	14,3	13,6	12,3	18,8	11,0	11,2	10,7
Inne przestępstwa przeciwko władzom i urzędom	1935	20430	1584	6595	1962	3177	7112	60,8	129,5	51,3	33,3	67,2	79,7	43,1	44,9	38,6	26,5	51,6	53,7
	1936	21824	1861	7245	1838	3479	7401	64,1	151,4	55,6	30,8	72,7	82,1	49,1	50,4	48,7	26,6	56,4	57,7
	1937	20120	1609	6630	1762	3061	7058	58,6	130,5	50,4	29,2	63,3	77,6	51,6	48,7	51,7	33,1	56,3	58,1
Nawoływanie do przestępstwa	1935	8393	843	3791	2130	499	1130	25,0	68,9	29,5	36,2	10,5	12,7	17,7	23,9	22,2	28,8	8,1	8,5
	1936	5670	758	1755	1939	321	897	16,7	61,7	13,5	32,5	6,7	10,0	12,8	20,5	11,8	28,1	5,2	7,0
	1937	2357	346	486	845	129	561	6,9	28,1	3,7	14,0	2,7	6,1	6,1	10,5	3,8	15,9	2,4	4,6
Podpalenie	1935	3104	3	955	934	324	888	9,2	0,3	7,4	15,8	6,8	9,9	6,5	0,1	5,6	12,6	5,3	6,7
	1936	2719	9	780	804	230	896	8,0	0,7	6,0	13,5	4,8	9,9	6,1	0,2	5,2	11,7	3,8	7,0
	1937	2542	7	670	800	221	844	7,4	0,6	5,1	13,3	4,6	9,3	6,5	0,2	5,2	15,1	4,1	6,9
Świadome puszczanie w obieg fałszywych pieniędzy c	1935	2596	149	907	246	253	1041	7,7	12,2	7,1	4,2	5,4	11,7	5,5	4,2	5,3	3,3	4,1	7,9
	1936	1479	76	612	122	216	453	4,3	6,2	4,7	2,0	4,5	5,0	3,3	2,1	4,1	1,7	3,5	3,5
	1937	1102	40	426	91	125	420	3,2	3,2	3,2	1,5	2,6	4,6	2,8	1,2	3,3	1,7	2,3	3,5
Fałszerstwa	1935	5942	367	1827	1112	1209	1427	17,7	30,0	14,2	18,9	25,6	16,0	12,5	10,4	10,7	15,0	19,7	10,8
	1936	6002	426	1657	954	1290	1675	17,7	34,7	12,7	16,0	27,0	18,6	13,5	11,5	11,2	13,8	20,9	13,0
	1937	6374	561	1856	911	1265	1781	18,6	45,5	14,1	15,1	26,2	19,6	16,3	17,0	14,5	17,1	23,3	14,7
w tym fałszowanie dokumentów	1935	4158	145	1204	807	926	1076	12,3	11,9	9,4	13,7	19,6	12,1	8,8	4,1	7,0	10,9	15,1	8,1
	1936	4286	195	1160	662	933	1336	12,6	15,9	8,9	11,1	19,5	14,8	9,6	5,3	7,8	9,6	15,1	10,4
	1937	4697	239	1310	677	976	1495	13,7	19,4	10,0	11,2	20,2	16,4	12,0	7,2	10,2	12,7	18,0	12,3

Grupa II	1935	27467	1562	10760	4295	3330	7520	81,7	127,7	83,7	72,9	70,4	84,3	5,8	6,0	6,3	6,8	4,1	5,2
	1936	30239	1478	12281	4704	3717	8059	88,9	120,3	94,3	78,8	77,7	89,4	6,2	5,7	7,2	7,7	4,3	5,7
	1937	29009	1720	11921	4417	3489	7462	84,4	139,5	90,6	73,2	72,1	82,0	6,0	6,8	7,0	7,4	4,1	5,3
Zabójstwo dokonane	1935	1672	42	665	328	143	494	5,0	3,4	5,2	5,6	3,0	5,6	6,1	2,7	6,2	7,6	4,3	6,6
	1936	1830	43	773	377	114	523	5,4	3,5	5,9	6,3	2,4	5,8	6,1	2,9	6,3	8,0	3,0	6,5
	1937	1658	36	722	303	114	483	4,8	2,9	5,5	5,0	2,3	5,3	5,7	2,1	6,1	6,9	3,3	6,5
Zabójstwo usiłowane	1935	1659	41	783	255	94	486	4,9	3,3	6,1	4,3	2,0	5,4	6,0	2,6	7,2	6,0	2,8	6,4
	1936	1718	22	796	274	121	505	5,0	1,8	6,1	4,6	2,6	5,6	5,7	1,5	6,5	5,8	3,3	6,3
	1937	1656	32	781	229	108	506	4,8	2,6	5,9	3,8	2,2	5,5	5,7	1,9	6,6	5,2	3,1	6,8
Dzieciobójstwo	1935	932	40	387	197	100	208	2,8	3,3	3,0	3,3	2,1	2,3	3,4	2,6	3,6	4,6	3,0	2,8
	1936	888	30	382	189	77	210	2,6	2,5	2,9	3,2	1,6	2,3	2,9	2,0	3,1	4,0	2,1	2,6
	1937	802	33	313	167	80	209	2,3	2,7	2,4	2,8	1,7	2,3	2,8	1,9	2,6	3,8	2,3	2,8
Ciężkie uszkodzenie ciała	1935	17215	390	7014	2663	2132	5016	51,2	31,9	54,5	45,2	45,1	56,2	62,7	25,0	65,2	62,0	64,0	66,7
	1936	19531	390	8266	2903	2513	5459	57,4	31,7	63,5	48,7	52,5	60,6	64,6	26,4	67,3	61,7	67,6	67,7
	1937	18416	369	8003	2736	2390	4918	53,6	29,9	60,8	45,4	49,4	54,1	63,5	21,5	67,1	61,9	68,5	65,9
Podrzucenie dzieci	1935	2142	594	611	413	117	407	6,4	48,6	4,8	7,0	2,5	4,6	7,8	38,0	5,7	9,6	3,5	5,4
	1936	2241	569	701	451	140	380	6,6	46,3	5,4	7,5	2,9	4,2	7,4	38,5	5,7	9,6	3,8	4,7
	1937	2475	764	765	461	112	373	7,2	62,0	5,8	7,6	2,3	4,1	8,5	44,4	6,4	10,4	3,2	5,0
Nierząd *d*	1935	3847	455	1300	439	744	909	11,4	37,2	10,1	7,5	15,7	10,2	14,0	29,1	12,1	10,2	22,4	12,1
	1936	4031	424	1363	510	752	982	11,9	34,5	10,5	8,5	15,7	10,9	13,3	28,7	11,1	10,9	20,2	12,2
	1937	4002	486	1337	521	685	973	11,7	39,4	10,2	8,6	14,2	10,7	13,8	28,2	11,2	11,8	19,6	13,0
Grupa III	1935	402098	21154	142976	51479	72441	124048	1196,0	1729,7	1111,7	874,3	1532,2	1390,7	84,3	80,6	83,7	81,5	88,4	85,7
	1936	409756	20782	142568	49504	77300	119632	1204,4	1690,9	1094,5	829,6	1615,1	1327,2	84,6	80,1	84,0	81,0	88,6	85,2
	1937	414462	20378	146370	50236	75426	122052	1206,5	1652,7	1112,5	833,0	1559,4	1342,0	85,9	80,2	85,5	83,7	89,4	86,1
Kradzież	1935	363487	17723	134958	47882	63427	109497	1081,2	1449,1	1049,4	813,2	1341,5	1227,5	90,4	83,8	94,4	93,0	87,6	88,3
	1936	372684	17718	134233	46372	69033	105328	1095,4	1441,6	1030,5	777,1	1442,4	1168,5	91,0	85,3	94,2	93,6	89,3	88,1
	1937	376687	17385	136683	47121	67773	107725	1096,5	1410,0	1038,9	781,3	1401,2	1184,4	90,9	85,3	93,4	93,8	89,9	88,3
Rozbój	1935	1917	73	695	262	219	668	5,7	6,0	5,4	4,4	4,6	7,5	0,5	0,3	0,5	0,5	0,3	0,5
	1936	1952	69	783	233	222	645	5,7	5,6	6,0	3,9	4,6	7,2	0,5	0,3	0,5	0,5	0,3	0,5
	1937	2228	95	791	263	213	865	6,5	7,8	6,0	4,4	4,4	9,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,3	0,7
Oszustwo	1935	27584	3286	6098	2990	5293	9917	82,0	268,7	47,4	50,8	112,0	111,2	6,9	15,6	4,3	5,8	7,3	8,0
	1936	27169	2912	6140	2702	5717	9698	79,9	236,9	47,1	45,3	119,5	107,6	6,6	14,0	4,3	5,5	7,4	8,1
	1937	27077	2786	6540	2652	5300	9799	78,8	225,9	49,7	44,0	109,6	107,8	6,6	13,7	4,5	5,3	7,0	8,0
Paserstwo	1935	9110	72	1225	345	3502	3966	27,1	5,9	9,5	5,9	74,1	44,5	2,2	0,3	0,8	0,7	4,8	3,2
	1936	7951	83	1412	197	2328	3961	23,4	6,8	10,9	3,3	48,6	43,9	1,9	0,4	1,0	0,4	3,0	3,3
	1937	8470	111	2356	200	2140	3663	24,7	9,0	17,9	3,3	44,2	40,3	2,1	0,5	1,6	0,4	2,8	3,0

a Odsetki dla grup przestępstw (I, II i III) zostały obliczone w stosunku do liczby przestępsw „Ogółem", natomiast odsetki dla poszczególnych rodzajów przestępstw — w stosunku do liczby przestepstw odpowiedniej grupy.

b C = woj. centralne bez m. st. Warszawy, W = woj. wschodnie, Z = woj. zachodnie, P = woj. południowe.

c Łącznie z fałszerstwem pieniędzy; przestępstw tego rodzaju stwierdzono w 1935 r. 121; w 1936 r. 108 i w 1937 r. 90.

d Kuplerstwo, sutenerstwo i inne przestępstwa na tle seksualnym.

Przestępstwa ujęte w tablicy zostały podzielone na trzy grupy, z których I obejmuje przestępstwa przeciwko dobrom prawnym zbiorowości, II — przestępstwa przeciwko dobrom osobistym jednostki, III — przestępstwa przeciwko dobrom majątkowym jednostki. W zaliczaniu przestępstw do poszczególnych grup wzorowałem się na klasyfikacji stosowanej przez Główny Urząd Statystyczny w opracowaniach statystyki osób skazanych [1]). Grupy te, ujmujące poszczególne rodzaje przestępstw w sposób syntetyczny, dają lepszy obraz o kierunku i zachodzących zmianach w strukturze przestępczości.

Badania bezwzględnej liczby przestępstw i zachodzących w niej zmian nie dają właściwego obrazu o natężeniu i ruchu przestępczości, gdyż liczba przestępstw i jej zmiany pozostają w pewnym związku z liczbą ludności w badanym okresie. Dlatego w tablicy zostały obliczone tzw. współczynniki przestępczości, tj. liczba przestępstw w stosunku do liczby ludności, w danym przypadku w stosunku do 100.000. Do obliczeń przyjęto przeciętną liczbę ludności w każdym badanym roku. Ponieważ, jak wspomniałem wyżej, dane dla „ogółem" a także i grup przestępstw nie obejmują wszystkich przestępstw nawet takich, które należałoby zaliczyć do przestępstw kryminalnych, dlatego obliczone współczynniki przestępczości dla tych pozycyj nie odzwierciadlają faktycznej liczby przestępstw przypadającej na 100.000 ludności, lecz dają jedynie pojęcie o natężeniu i ruchu przestępczości na terenie poszczególnych grup województw. Inaczej sprawa ta przedstawia się dla poszczególnych rodzajów przestępstw, dla których współczynniki przestępczości ilustrują nie tylko zmiany zachodzące w czasie i przestrzeni, lecz również możliwie dokładnie obrazują faktyczne natężenie przestępczości.

Dla scharakteryzowania struktury przestępczości i zachodzących w niej zmian zostały podane w tablicy odsetki. Sposób obliczenia tych odsetków został podany pod tablicą.

Przechodząc do analizy obliczeń podanych w tablicy, chciałbym jedynie podkreślić najistotniejsze momenty, pozostawiając czytelnikowi dalsze wnioskowanie na podstawie tychże obliczeń.

Przede wszystkim należy podkreślić, że liczba przestępstw ustabilizowała się, a nawet rok 1937 wykazała pewną tendencję zmniejszenia się przestępczości i to na niektórych terenach bardzo wy-

---

[1]) Por. Statystyka kryminalna. Osoby prawomocnie skazane i uniewinnione w 1924—1925 roku. Statystyka Polski, tom IX, zesz. 1 i 2. Analogiczne ogólne dane dla lat 1926—1928 zostały ogłoszone na łamach „Wiadomości Statystycznych". Obecnie opracowanie statystyki kryminalnej prowadzi Min. Sprawiedliwości.

raźną (woj. zachodnie, m. st. Warszawa). Ta zniżkowa tendencja zarysowała się w grupie I przestępstw przeciwko dobrom prawnym zbiorowości, podczas gdy grupa III przestępstw przeciwko dobrom majątkowym jednostki nieznacznie wzrosła. Jeśli się zważy, że na tę ostatnią grupę przestępstw przypada około 85% wszystkich ujętych w tablicy przestępstw, oraz że kradzież w tej grupie stanowi około 90%, to widać wyraźną zależność natężenia przestępczości od warunków ekonomicznych w kraju. Następnie dość charakterystycznie układa się natężenie przestępczości na poszczególnych terenach, mianowicie w takiej kolejności: m. st. Warszawa, woj. zachodnie, woj. południowe, woj. centralne i wreszcie woj. wschodnie. W poszczególnych grupach przestępstw kolejność tego natężenia niekiedy ulega zmianie, jednak m. st. Warszawa prawie zawsze zajmuje pierwsze miejsce. Z powyższych obserwacyj można wyciągnąć wniosek, że dla naszych stosunków charakterystyczne jest to, iż przestępczość wzrasta w miarę rozwoju życia danego środowiska na wyższy szczebel, za jaki należałoby uznać poziom życia wielkomiejskiego.

Rozpatrując poszczególne rodzaje przestępstw, można stwierdzić, że natężenie i kierunki zachodzących zmian na terenie grup województw są bardzo różnorodne.

W grupie I bardzo poważny spadek wykazuje nawoływanie do przestępstw, układ tych danych wskazuje, że wpłynęły na to raczej zmiany formalno-techniczne. Bardzo pocieszającym objawem jest poważna tendencja zniżkowa liczby przestępstw świadomego puszczania w obieg fałszywych pieniędzy łącznie z fałszerstwem pieniędzy. Natomiast dane dla fałszerstw wzrastają i to szczególnie na terenie m. st. Warszawy i woj. południowych, podczas gdy woj. wschodnie i w tym rodzaju przestępstw wykazują wyraźną tendencję zniżkową.

Dane dla grupy II wykazują, że przestępstwa poważniejsze, jak zabójstwa dokonane, dzieciobójstwa, zabójstwa usiłowane ustabilizowały się, wykazując w 1937 r. tendencję zniżkową. Bardzo charakterystycznym w tej grupie jest układ przestępstwa — podrzucenie dziecka, gdyż występuje ono na terenie m. st. Warszawy w bardzo silnym natężeniu, wykazując w 1937 r. poważny wzrost. Również nierząd, kuplerstwo, sutenerstwo i inne przestępstwa na tle seksualnym mają swoje poważne ognisko na terenie m. st. Warszawy, którego natężenie w 1937 r. wybitnie wzrosło. Niepokojącym objawem jest, że ostatnio rozpatrywane przestępstwa, z którymi walka ma duże znaczenie społeczne, występują o dość poważnym, wzrastającym z roku na rok natężeniu na terenie woj. wschodnich.

Wśród przestępstw grupy III dane wykazują, że paserstwo zdecydowanie przesunęło się na teren m. st. Warszawy i woj. centralnych, natomiast kradzieże — na teren woj. zachodnich. Oszustwo występuje w bardzo silnym natężeniu na terenie m. st. Warszawy, wykazując jednak w 1937 r. bardzo poważny spadek, który również miał miejsce na terenie wszystkich grup województw z wyjątkiem woj. centralnych.

Natężenie rozboju w rozpatrywanym okresie ma tendencję zniżkową jedynie na terenie woj. zachodnich, dość duży wzrost występuje na terenie woj. południowych i m. st. Warszawy.

Pod względem strukturalnym na przestępczość w Polsce przypada około 85% przestępstw przeciwko majątkowi (około 80% w m. st. Warszawie, a około 88% w woj. zachodnich). Wśród tej grupy III najpoważniejsze miejsce zajmuje kradzież — około 90% (około 85% w m. st. Warszawie, a około 94% w woj. centralnych i wschodnich), a drugie miejsce z kolei przypada oszustwu — około 7% (około 4% w woj. centralnych, a około 14% w m. st. Warszawie).

Na grupę I przestępstw przeciwko dobrom prawnym zbiorowości przypada około 9% ogółu przestępstw (około 7% w woj. zachodnich, a około 14% w m. st. Warszawie). W tej grupie pierwsze miejsce zajmują przestępstwa przeciwko władzom i urzędom — około 66% (około 50% w woj. wschodnich, a około 70% w m. st. Warszawie), drugie zaś przypada fałszerstwom — około 16% (około 14% w woj. centralnych, a około 23% w woj. zachodnich).

Wreszcie trzecie miejsce w strukturze przestępczości zajmują przestępstwa przeciwko dobrom osobistym jednostki — około 6% ogółu przestępstw (około 4% w woj. zachodnich, a około 8% w woj. wschodnich). Tutaj pierwsze miejsce przypada przestępstwu — ciężkie uszkodzenie ciała — około 56% (około 25% w m. st. Warszawie, a około 68% w woj. zachodnich — bardzo wielka rozpiętość!), a drugie miejsce zajmuje nierząd, kuplerstwo, sutenerstwo i inne przestępstwa na tle seksualnym — około 14% (około 11% w woj. centralnych i wschodnich, a około 29% w m. st. Warszawie). W tej grupie uszeregowanie przestępstw dla m. st. Warszawy jest jednak zupełnie inne, gdyż na pierwsze miejsce wysuwa się przestępstwo podrzucenia dziecka (około 40%), które na terenie innych województw zajmuje jedno z końcowych miejsc, następnie przestępstwa na tle seksualnym, a dopiero trzecie miejsce zajmują przestepstwa cieżkiego uszkodzenia ciała.

Reasumując należy stwierdzić, że w okresie lat 1935 — 1937:

1. przestępczość wykazała nieznaczną tendencję zniżkową,

2. nastąpiło przesunięcie się natężenia przestępczości w kierunku przestępstw przeciwko majątkowi (kradzieże) na korzyść bardzo wyraźnego zmniejszenia się natężenia przestępstw przeciwko dobrom prawnym zbiorowości,

3. pod względem strukturalnym przestępczość miała bardzo wyraźne podłoże ekonomiczno-gospodarcze, gdyż gros przestępstw przypada na przestępstwa przeciwko majątkowi, a wśród tych wyraźną przewagę wykazują kradzieże.

JERZY WENGIEROW

O PRAWIE NIEZUNIFIKOWANYM W ZAKRESIE RESORTU OPIEKI SPOŁECZNEJ

(Ciąg dalszy)

Rozdział V — Opieka społeczna [1]).

Do zakresu urządzeń i przepisów, obejmowanych pojęciem opieki społecznej, włącza się następujące grupy zagadnień:

a) zagadnienia opieki społecznej — jako takiej — przez co rozumie się zaspokajanie ze środków publicznych niezbędnych potrzeb życiowych osób, które nie mogą tego uczynić własnymi środkami, z czym łączy się sprawa nadzoru nad działalnością związków samorządowych i instytucyj opiekuńczych,

b) przepisy o opiekunach społecznych i o komisjach opieki społecznej,

c) przepisy o fundacjach i zatwierdzaniu darowizn i zapisów,

d) przepisy o stowarzyszeniach w zakresie dotyczącym opieki społecznej,

e) przepisy o opiece nad macierzyństwem, dziećmi i młodzieżą,

f) przepisy o zwalczaniu żebractwa i włóczęgostwa,

g) przepisy o zwalczaniu handlu kobietami i dziećmi,

h) przepisy o darach z łaski,

i) przepisy o opiece nad weteranami powstań narodowych,

j) przepisy o opiece nad b. skazańcami politycznymi,

k) przepisy o zaopatrzeniu osób cywilnych poszkodowanych w związku z działaniami Wojska Polskiego w dniach od 12.V do 15.V 1926 r.,

l) przepisy o zasiłkach dla rodzin osób powołanych na ćwiczenia wojskowe.

---

[1]) Pierwsza część powyższej pracy, obejmująca: rozdział I — Wstęp, rozdział II—Pracę najemną, rozdział III—Rynek pracy i emigracje, rozdział IV—Ubezpieczenia społeczne, ukazała się w nr 21 „Gazety Administracji" z r. 1937.

ł) przepisy o wojskowych zasiłkach wojennych,
m) przepisy o nadaniu ziemi żołnierzom Wojska Polskiego oraz
n) przepisy o opiece nad inwalidami wojennymi.

1. *Opieka społeczna jako taka* unormowana jest przez ustawę z 16 VIII 1923 r. (Dz. U. poz. 726). Ustawa ta obecnie obowiązuje w całej rozciągłości na obszarze województw centralnych, wschodnich i południowych, chociaż sama ustawa nie wymienia obszaru, na jakim obowiązuje, z czego można by wnioskować, iż obowiązuje na całym obszarze Rzeczypospolitej z wyjątkiem województwa śląskiego. Zanim jednak ustawa ta weszła w życie, wydana została w 25.VII 1924 r. ustawa specjalna (Dz. U. poz. 716), zawieszająca wejście w życie ustawy o opiece społecznej na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego; ta ustawa zawieszająca z 25.VII 1924 r. od razu przewidziała jednak możliwość rozciągania na obszar województw poznańskiego i pomorskiego niektórych przepisów ustawy o opiece społecznej w drodze rozporządzeń Min. Opieki Społecznej. Otóż takie właśnie rozporządzenie zostało wydane przez Min. Pracy i Opieki Społecznej w 7.IV 1931 r. (Dz. U. poz. 382), które rozciągnęło na powołane dwa województwa przepisy art. 1, 2 i 3 ustawy o opiece społecznej, zawierające definicję i zakres opieki społecznej oraz art. 22 tej ustawy, który powierza zwierzchnią władzę w sprawach opieki społecznej Min. Opieki Społecznej.

Istnieją więc w zakresie ustawy o opiece społecznej trzy obszary prawne, a mianowicie: obszar województw centralnych, wschodnich i południowych, na których obowiązuje cała ustawa o opiece społecznej, obszar województw poznańskiego i pomorskiego, gdzie obowiązuje tylko kilka przepisów z tej ustawy i obszar województwa śląskiego, gdzie ustawa ta w ogóle nie obowiązuje.

Wszakże w istocie zagadnienia opieki społecznej jako takiej są unormowane w sposób różny na czterech obszarach prawnych, albowiem województwo śląskie, gdzie ustawa o opiece społecznej nie obowiązuje, posiada w zakresie opieki społecznej inne przepisy na części górnośląskiej, inne zaś na części cieszyńskiej.

Pozostawienie licznych przepisów w zakresie opieki społecznej na obszarze województwa śląskiego w brzmieniu dotychczasowym oraz rozbudowa ustaw autonomicznych w tym zakresie są spowodowane okolicznością, iż ustawa konstytucyjna z 15.VII 1920 r., zawierająca statut organiczny województwa śląskiego (Dz. U. poz. 497) powierza w art. 4 pkt 8 ustawodawstwu śląskiemu dziedziny zaopatrzenia ubogich oraz zwalczania żebractwa i włóczęgostwa.

W zakresie opieki społecznej — jako takiej — spośród przepisów o charakterze ustawowym należy z kolei wymienić rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 29.VI 1924 r. w sprawie wykonywania opieki społecznej nad obywatelami polskimi, którzy w żadnej gminie Rzeczypospolitej Polskiej nie mają prawa do opieki trwałej oraz ponoszenia wynikających stąd kosztów. Rozporządzenie to, jak wynika z jego § 7 nie obowiązuje w województwach poznańskim, pomorskim i śląskim. Odpowiednikiem tej ustawy w województwach zachodnich są przepisy ustaw niemieckich o siedzibie uzasadniającej wsparcie, przy czym zwłaszcza zagadnienie taryfy, według której związki ubogich na obszarze województw zachodnich mają zwracać koszty utrzymania ubogich jest unormowane w rozporządzeniach z 30 VI 1925 r. i z 15.II 1929 r. (Dz. U. z r. 1925 poz. 480 i z 1929 r. poz. 103).

W dalszym ciągu pierwszy obszar prawny — obejmujący województwa centralne, wschodnie i południowe — poza ustawą o opiece społecznej z 16.VIII 1923 r. posiada osobne rozporządzenie z 31.VII 1924 r. w sprawie rozstrzygania skarg przeciw zarządzeniom związków komunalnych w sprawach wynikających z wykonania ustawy o opiece społecznej (Dz. U. poz. 683).

Spośród norm o charakterze ustawowym w zakresie opieki społecznej jako takiej na tymże tylko obszarze prawnym, obowiązuje wreszcie rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 6.III 1928 r. o rozgraniczeniu obowiązków opiekuńczych związków komunalnych (Dz. U. poz. 232). Do tych wszystkich norm o charakterze ustawowym wydane były dość liczne rozporządzenia wykonawcze i zarządzenia, wszakże przepisy te o charakterze wykonawczym można w danym przypadku pominąć, gdyż są one ściśle związane z realizacją norm ustawowych.

Odpowiednikiem całego systemu opieki społecznej, zawartego w ustawie z 16.VIII 1923 r. i w rozporządzeniach wykonawczych — w województwach zachodnich jest ustawodawstwo o siedzibie uzasadniającej wsparcie, jak również przepisy, zawarte w powszechnym prawie krajowym, dotyczące „zakładów dla ubogich i innych dobroczynnych fundacyj". Należy wszakże podkreślić, iż istnieje dość znaczna rozbieżność pomiędzy ustawodawstwem obowiązującym w województwach poznańskim i pomorskim a ustawodawstwem górnośląskim, albowiem w zakresie tym różnice istniejące spowodowane są nie tylko polskim ustawodawstwem śląskim powojennym, lecz również w dużej mierze przepisami wydanymi jeszcze przed wojną przez t. zw. sejmik prowincjonalny prowincji śląskiej. Względy te powodują, że ustawodawstwo o opiece społecznej na Górnym Śląsku jest wyjątkowo skomplikowane, a różni

się od ustawodawstwa poznańsko-pomorskiego zarówno w dziedzinie przepisów prawa przeważnie materialnego, obowiązujących z okresu przedwojennego, jak i w dziedzinie przepisów przeważnie formalnych, wprowadzonych przez Sejm Śląski pod rządami Rzeczypospolitej. W tym stanie rzeczy jest koniecznym omówienie każdego z tych systemów prawnych osobno.

Na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego zagadnienie opieki społecznej jest rozwiązane przez stworzenie sieci tzw. miejscowych związków wspierania ubogich i krajowych związków wspierania ubogich, co wszystko znajduje podstawę w ustawie z 30.V 1908 r. o siedzibie uzasadniającej wsparcie. Ustawa ta w istocie powtarza z pewnymi zmianami dawną ustawę z 6.VI 1870 r., a przez ustawodawstwo polskie została uzupełniona tylko definicją opieki społecznej jako takiej, zawartą w ustawie polskiej z 16.VIII 1923 r. i przekazaniem nadzoru nad funkcjonowaniem tego systemu Min. Opieki Społecznej. Do ustawy o siedzibie uzasadniającej wsparcie, w głównej zaś mierze normującej zagadnienia prawa materialnego została wydana osobna ustawa z 8.III 1871 r. (nowele z 11.VII 1891 i 23.VII 1912) w sprawie wykonania ustawy związku północno-niemieckiego o siedzibie uzasadniającej wsparcie (Zbiór Ustaw pruskich str. 130). Wydaje się pozornie dziwnym, że ustawa wykonawcza nosi datę o 37 lat wcześniejszą niż ustawa wykonywana, pamiętać wszakże należy, że ustawa o siedzibie uzasadniającej wsparcie w istocie wyszła nie w 1908 r., kiedy otrzymała ostatnie brzmienie, lecz jeszcze w 1870 r. Cały ten kompleks ustaw o siedzibie uzasadniającej wsparcie znajduje uzupełnienie w rozporządzeniach wykonawczych, przeważnie jeszcze niemieckich (z 5.VIII 1912) jak i częściowo polskich, jednak te przepisy szczegółowe można tutaj pominąć.

Ustawodawstwo o siedzibie uzasadniającej wsparcie znajduje pośrednie uzupełnienie w ustawie z 1.XI 1867 r. o wolności przesiedlania się (Dz. U. Związku północno-niemieckiego str. 55). Moc prawna tej ustawy jest wątpliwa, jeśli chodzi o podstawowe jej założenia, gdyż zawiera ona pewne normy z zakresu konstytucyjnego. Przepisy tej ustawy natomiast mają znaczenie, jeśli chodzi o zwalczanie żebractwa i włóczęgostwa wzgl. o ograniczenie osiedlania się jednostek uciążliwych. W ten sposób ustawa ta stanowi częściowo odpowiednik rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z 14.X 1927 r. o zwalczaniu żebractwa i włóczęgostwa (Dz. U. poz. 823), które zresztą obowiązuje również i na obszarze województw zachodnich, niezależnie od ustawy o wolności przesiedlania się. Na tym można by wyczerpać zagadnienie opieki spo-

łecznej jako takiej — w najwęższym tego słowa znaczeniu — dla obszaru województw poznańskiego i pomorskiego.

Na górnośląskiej części województwa śląskiego kompleks przepisów o siedzibie uzasadniającej wsparcie wprawdzie obowiązuje w brzmieniu ustaw z 3.V 1908, 8.III 1871 i 23.VII 1912, wszakże do ustaw tych wydano specjalnie śląskie przepisy wykonawcze jak np. „przepisy wykonawcze z 11.IV 1895 r.“ (Dz. Urz. Regencji Opolskiej z 3.V 1895), uchwalone przez sejmik prowincjonalny śląski a zatwierdzone przez Min. Spraw Wewnętrznych i Min. Spraw Duchownych, Oświaty i Spraw Lekarskich; podobny też charakter lokalny ma np. „rozporządzenie króla pruskiego z 16.II 1878 r. w sprawie organizacji opieki nad ubogimi krajowymi z prowincji śląskiej“. Na Górnym Śląsku obowiązuje również cytowana już ustawa z 1.XI 1867 r. o wolności przesiedlania się.

Przechodząc do stanu prawnego na cieszyńskiej części woj. śląskiego, stwierdzić należy, że jest to jedyny dotychczas obszar prawny, na którym obowiązują nadal austriackie przepisy o opiece społecznej, albowiem w woj. południowych (nie wyłączając Spiszu i Orawy) przepisy te zostały zastąpione przez polską ustawę o opiece społecznej. Odpowiednikiem tej ustawy polskiej na powołanym obszarze jest ustawa z dnia 3.XII 1863 r. w sprawie uregulowania stosunków swojszczyzny (Dz. u. p. nr 103) zmieniona przez ustawę z 5.XII 1896 r. (Dz. u. p. nr 222). Obok tych przepisów na cieszyńskiej części województwa śląskiego obowiązują normy stanowiące odpowiednik ogólno-polskich przepisów o zwalczaniu żebractwa i włóczęgostwa w postaci ustawy z 27.VII 1871 r. w sprawie uregulowania policyjnego wydalania i szupaśnictwa. (Dz. u. p. nr 88).

Wspomnieć tu wreszcie osobno należy o doraźnym zarządzeniu w sprawie umorzenia sum należnych państwowym zakładom leczniczym z tytułu kosztów leczenia ubogich chorych, przypadających od związków samorządowych oraz od związków wspierania ubogich. Kwestię tę załatwiło rozp. Prezydenta Rzplitej z 27.X 1933 r. Dz. U. poz. 644 dla obszaru całego Państwa z wyjątkiem województwa śląskiego.

Na podstawie tego przeglądu można stwierdzić, że zakres prawa materialnego w dziedzinie opieki społecznej — jako takiej — jest daleki jeszcze od unifikacji, a co gorsza, unifikacja taka jest jeszcze niemożliwa przez długi okres czasu z powodu głębokich różnic pomiędzy poziomem materialnym bytu ludności nawet ubogiej w województwach zachodnich i na pozostałym obszarze. Odcinkiem całkowicie zunifikowanym w dziedzinie opieki społecznej jako takiej jest podstawa funkcjonowania *Rady Opieki Społecznej,* albowiem ustawa z 18.II 1925 r.

o Radzie Opieki Społecznej (Dz. U. poz. 171) tworzy ten organ doradczy i opiniodawczy przy Ministrze Opieki Społecznej dla obszaru całej Rzeczypospolitej, a do składu Rady wchodzą przedstawiciele wszystkich województw. Do ustawy tej wydano nowelę z 10.III 1932 r. (Dz. U. poz. 298).

2. *Nadzór i kontrola nad działalnością instytucyj opiekuńczych* są unormowane rozporządzeniem Prezydenta Rzplitej z 22.IV 1927 r. (Dz. U. poz. 354), zmienionym i uzupełnionym przez rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 22.III 1928 r. (Dz. U. poz. 359). Oba te dekrety obowiązują na obszarze całej Rzeczypospolitej z wyjątkiem woj. śląskiego, a tym samym mają również zastosowanie i na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego — obok nadal obowiązujących przepisów powszechnego prawa krajowego, dotyczących zakładów dla ubogich i innych fundacyj dobroczynnych. Do powołanych rozporządzeń Prezydenta Rzplitej wydane były rozp. wykonawcze z 10.X 1927 r. z 12.X 1927 i 23.XI 1927 r. (Dz. U. z r. 1927 poz. 866 i 867 i z r. 1928 poz. 13). Zaznaczyć należy, że na obszarze województwa śląskiego ani na jego części górnośląskiej, ani na jego części cieszyńskiej, nie ma przepisów, stanowiących ścisły odpowiednik powołanych rozporządzeń Prezydenta Rzplitej, chociaż pewne ogólne normy w tym zakresie zawarte są w cytowanym powszechnym prawie krajowym, wszakże brak tych przepisów nie jest bardzo istotny, albowiem ustawodawstwo pruskie, a zwłaszcza śląskie, tworzy szczegółową sieć instytucji publicznych, opiekujących się ubogimi i dlatego rola prywatnych instytucyj dobroczynnych schodzi tam na drugi plan, gdy natomiast w województwach centralnych, południowych i wschodnich rola prywatnych instytucyj dobroczynnych jest jeszcze bardzo doniosła.

3. *Instytucje opiekunów społecznych i komisje opieki społecznej* powołuje do życia rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 6.III 1928 r. (Dz. U. R. P. nr 29, poz. 267). Rozporządzenie to obowiązuje na całym obszarze Państwa z wyjątkiem województwa śląskiego, a wskutek tego w woj. zachodnich istnieje dość skomplikowane powiązanie komisyj opieki społecznej ze związkami wspierania ubogich; to specjalne powiązanie obu typów instytucyj znalazło wyraz w specjalnych przepisach artykułu 23 powołanego rozp. z 6.III 1928 r. Do rozporządzenia Prezydenta Rzplitej wydane zostały dwa rozp. wykonawcze z 11.IV 1929 r. w sprawie ustanawiania opiekunów społecznych i sposobu wykonywania przez nich obowiązków (Dz. U. poz. 291) oraz z 2.V 1929 r. o współdziałaniu organów policji państwowej z opiekunami społecznymi (Dz. U. poz. 398).

4. Dalszą dziedziną powiązaną częściowo z prawem cywilnym są normy *o fundacjach i zatwierdzaniu darowizn i zapisów.* Jak wiadomo odcinek ten nie jest zunifikowany, a w dużej mierze pozostały nadal w mocy przepisy zaborcze, chociaż istnieje również już i zaczątek ustawodawstwa polskiego.

Odcinek fundacji jest unormowany w województwach centralnych przez dekret z 7.II 1919 r. o fundacjach i o zatwierdzaniu darowizn i zapisów (Dz. pr. p. p. poz. 215). Art. 23 tego dekretu stanowił, iż moc obowiązująca dekretu „rozciąga się na tę część Państwa Polskiego, która stanowi terytorium dawnego Królestwa zwanego Kongresowem". Później nastąpiło rozciągnięcie tego dekretu stopniowo na ziemię wileńską (rozp. z 20.IV 1923 r.) oraz na dalsze województwa wschodnie, przy czym jednak pominięto trzy powiaty i dopiero dekret z 22.III 1928 (Dz. U. poz. 372) rozciągnął dekret o fundacjach na cały b. zabór rosyjski.

W zaborze austriackim w zakresie fundacyjnym obowiązują nadal: a) dekret kancelarii nadwornej z 1.X 1823 r. w sprawie nadzoru rządu nad fundacjami, b) dekret kancelarii nadwornej z 16.XI 1826 r. w sprawie wykonania fundacji, c) rozporządzenie Min. Wyznań i Oświaty z 2.IX 1890 r. w sprawie statutów fundacyjnych, d) dekret nadworny w sprawie egzemplarzy statutu fundacyjnego z 16.XII 1819, e) dekret kancelarii nadwornej z 21.V 1841 o kompetencji państwowych władz administracji ogólnej i sądów w sprawach fundacyjnych, f) rozporządzenie ministerialne z 19.I 1853 r. o kompetencji władz w sprawach fundacyjnych, g) dekret kancelarii nadwornej z 31.XII 1820 r. w sprawie zastępstwa prawnego fundacji i h) rozporządzenie całego Ministerstwa z 9.III 1898 r. w sprawie instrukcji dla prokuratorii skarbu. Przepisy te obowiązują w województwach krakowskim, lwowskim, tarnopolskim i stanisławowskim, jak również i na cieszyńskiej części woj. śląskiego, przy czym czynności namiestnictwa w sprawach fundacyjnych dla województw południowych wykonywa wojewoda lwowski.

Na obszarze województw poznańskiego i pomorskiego oraz na górnośląskiej części województwa śląskiego sprawy fundacyjne normuje nadal dawne ustawodawstwo niemieckie, a mianowicie: Powszechne Prawo Krajowe Pruskie (cz. II tyt. 19—§§ 35—44), ogłoszone patentami z 28.II 1794 r. i 11.IV 1803 r., niemiecki kodeks cywilny z 18.VIII 1896 r., który w § 80—88 zawiera normy poświęcone fundacjom; z kolei przepisy o fundacjach zawarte są w ustawie wykonawczej do niemieckiego kodeksu cywilnego z 20.IX 1899 r. (Zb. ust. pr. str. 177) oraz w rozp. wyk. do niemieckiego kodeksu cywilnego z 16.XI 1899 r. (Zb. ust. pr.

str. 562), a wreszcie w ustawie wykonawczej do niemieckiego kodeksu cywilnego o ograniczeniach osób prawnych co do nabywania z 20.IX 1899 r. (Zb. ust. pr. str. 177). W ten sposób w zakresie fundacyjnym istnieją trzy obszary prawne ściśle odpowiadające dawnym granicom zaborczym.

5. *Opieka nad macierzyństwem, dziećmi i młodzieżą* ustawodawcze unormowanie znalazła na obszarze całej Rzeczypospolitej z wyjątkiem województwa śląskiego przede wszystkim w ustawie z 2.VII 1924 r. w przedmiocie pracy młodocianych i kobiet (Dz. U. poz. 636) omówionej już w rozdziale, o pracy najemnej. Do ustawy tej wydane było rozporządzenie z 11.III 1927 r. w sprawie urządzania i utrzymywania żłobków dla niemowląt w zakładach pracy (Dz. U. poz. 293). W ten sposób ustawowe rozwiązanie zagadnień opieki nad macierzyństwem, dziećmi i młodzieżą znajduje rozwiązanie na odcinku pracy najemnej, co byłoby ujęciem zbyt wąskim, gdyż do pojęcia opieki społecznej stosownie do art. 2 lit. a) ustawy z 16.VIII 1923 r. należy również opieka nad niemowlętami, dziećmi i młodzieżą, zwłaszcza „nad sierotami, półsierotami, dziećmi zaniedbanymi, opuszczonymi, przestępnymi, oraz zagrożonymi przez wpływy złego otoczenia" oraz ochrona macierzyństwa. Przechodząc kolejno poszczególne odcinki tego zagadnienia stwierdzić należy, że opiekę nad niemowlętami realizują przepisy zawarte w osobnym rozporządzeniu z 10.X 1924 r. w sprawie praw i obowiązków kobiet karmiących obce niemowlęta (Dz. U. poz. 876) oraz osobna instrukcja do rozporządzenia o karmicielkach. Zagadnienie opieki nad dziećmi i młodzieżą znalazło wyraz w osobnym rozporządzeniu Prezydenta Rzplitej z 16. I 1928 r. o budowie i utrzymaniu wojewódzkich zakładów opiekuńczo wychowawczych (Dz. U. poz. 56), które obowiązuje tylko w województwach centralnych, wschodnich i południowych, natomiast nie obowiązuje w województwach zachodnich. Wydane prawie równocześnie rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z 22.III 1928 r. o zakładach wychowawczo-poprawczych (Dz. U. poz. 330), nie określa obszaru swego obowiązywania, a wskutek tego obowiązuje na obszarze całej Rzeczypospolitej z wyjątkiem województwa śląskiego. Spraw dzieci dotyczy też ustawa z 23.III 1929 r. o utworzeniu państwowej fundacji p. n. „Wieś Kościuszkowska", której celem jest opieka i wychowanie sierot po poległych lub zmarłych, których śmierć pozostaje w związku ze służbą w obronie Państwa Polskiego. W dalszym ciągu spraw dzieci dotyczy ustawa z 1.VII 1926 r. o aktach urodzenia dzieci nieznanych rodziców na obszarze b. zaboru rosyjskiego (Dz. U. z 26.VII 1926 r. poz. 313), która jak to wynika już z jej nazwy — dotyczy tylko zaboru

rosyjskiego. Wyliczyliśmy w ten sposób normy ustawowe w zakresie opieki nad macierzyństwem, dziećmi i młodzieżą, obowiązujące: a) bądź na obszarze całego państwa, b) bądź na obszarze b. zaboru rosyjskiego względnie c) b. zaborów rosyjskiego i austriackiego. Do ustaw tych wydano rozp. wykonawcze, które tu pomijamy (powołanie do życia pogotowii opiekuńczych dla dzieci, utworzenie powiatowych komisyj do spraw higieniczno-lekarskich opieki nad dziećmi, utworzenie komisji do spraw kolonii letnich itd.).

Województwa zachodnie w zakresie opieki nad macierzyństwem, dziećmi i młodzieżą posiadają przepisy bardziej rozwinięte. Przede wszystkim należy wymienić te postanowienia, które obowiązują — obok przepisów ogólno-polskich — jako przepisy dzielnicowe w woj. poznańskim i pomorskim, w pierwszym rzędzie ustawę z 2.VII 1900 r. o opiekuńczym wychowaniu nieletnich (Zb. ust. pr. str. 267), zmienioną przez dekret Prezydenta Rzplitej z 14.I 1936 r. (Dz. U. poz. 18), oraz ustawę z 7.VIII 1911 r. w sprawie kształcenia dzieci niewidomych i głuchoniemych (Zb. ust. pr. str. 168). Poza tym ustawa wykonawcza do niemieckiego kodeksu cywilnego z 20.IX 1899 r. (Zb. ust. pr. str. 177) zawiera dwa artykuły 77 i 78 poświęcone wykonaniu przepisów o gminnej radzie sierocej, zawartych w §§ 1675, 1799, 1849-1851 niemieckiego kodeksu cywilnego — dotąd obowiązujących. Wreszcie w województwie poznańskim obowiązuje rozporządzenie policyjne wojewody poznańskiego z 17.XI 1926 r. w sprawie wychowania opuszczonych dzieci.

Na górnośląskiej części woj. śląskiego obowiązują oczywiście przepisy powołanych ustaw z 2.VII 1900 r. o opiekuńczym wychowaniu nieletnich i z 7.VIII 1911 r. w sprawie kształcenia dzieci niewidomych i głuchoniemych, jednak niezależnie od tego istnieją w tym zakresie dość liczne przepisy śląskie, a mianowicie ustawa z 20.IV 1922 r. w sprawie pomocy dla położnic i opieki nad położnicami (Dz. Ust. Rzeszy str. 463), rozporządzenie wojewody śląskiego z 16.VIII 1922 r. o opiece połogowej (Dz. U. śl. poz. 57), ustawa z 20.IV 1926 r. w przedmiocie tworzenia i utrzymania żłobków dla niemowląt (Dz. Ust. śl. poz. 20), rozporządzenie Regencji Opolskiej z 10.II 1881 r. w sprawie trzymania dzieci — wychowanków, a wreszcie do ogólno-niemieckich przepisów o wychowaniu opiekuńczym nieletnich wydany był osobny regulamin z 7.V 1901 r. w sprawie opiekuńczego wychowania nieletnich w prowincji śląskiej.

Cieszyńska część woj. śląskiego nie odziedziczyła po ustawodawstwie austriackim odrębnych przepisów, dotyczących opieki nad młodzieżą, chociaż istnieją przepisy, mające zastosowanie zarówno do do-

rosłych jak i do młodzieży, a mianowicie „osobna ustawa z 11.IV 1892 r., obowiązująca w Księstwie Śląskim w sprawie urządzenia stacyj zaopatrzenia" (Dz. ustaw i rozp. kr. Księstwa Śląskiego nr 32).

Zestawienie powyższe obrazuje, jak znaczna rozbieżność istnieje nadal w zakresie opieki społecznej na odcinku opieki nad macierzyństwem, dziećmi i młodzieżą. Rozbieżność ta nie ma tylko charakteru formalnego, lecz przede wszystkim przenika głęboko w ustrój stosunków materialnych, to też tym trudniejsze w tym zakresie jest zadanie jakiejkolwiek akcji unifikacyjnej. Unifikacja tego odcinka jest poza tym ściśle związana z dziedziną cywilnego prawa familijnego, które musi unormować zasady opieki cywilnej nad dziećmi w ogóle, a zwłaszcza nad sierotami.

6. *Zwalczanie żebractwa i włóczęgostwa* — unormowane jest rozp. Prezydenta Rzplitej z 14.X 1927 r. (Dz. U. poz. 823). Rozporządzenie to w myśl art. 34 uzyskało moc obowiązującą na całym obszarze Państwa z wyjątkiem województwa śląskiego, a jedynie postanowienia, dotyczące przymusowego umieszczania w przytułkach i domach pracy przymusowej zostały odroczone do chwili wydania właściwych rozporządzeń dla obszarów poszczególnych województw. Dekret ten uchylił przepisy, dotyczące żebractwa i włóczęgostwa, choćby nieodpowiadające określeniu dekretu, pozostawił jednak w mocy przepisy o umieszczaniu w domach pracy i przytułkach z innych powodów niż żebractwo i włóczęgostwo; nadto zostały w mocy przepisy o żebractwie i włóczęgostwie nieletnich do lat 17.

Stosownie do art. 34 tego rozp. rozciągnięto jego postanowienia dotąd na woj. poznańskie i pomorskie (rozp. z 13.I 1930 r. Dz. U. poz 115) i na miasto Warszawę (rozp. z 23.IX 1933 r. Dz. U. poz. 540). Unifikacja prawna tego odcinka jest więc (z wyjątkiem Śląska) całkowita, jednak praktycznie przepisy rozp. Pr. Rzpl. na razie na znacznych połaciach kraju nie są wykonywane, co zresztą nie jest spowodowane brakiem przepisów, lecz układem stosunków gospodarczych i społecznych na tych obszarach.

W woj. śląskim zagadnienie żebractwa było częściowo uregulowane przepisami w sprawie umieszczania w domach pracy, zakładach poprawczych lub wychowawczych albo w przytułkach, opartych na kodeksie karnym niemieckim oraz w ustawie śląskiej z 4.III 1925 r. w przedmiocie utworzenia domu pracy przymusowej w Lublińcu (Dz. U. śl. poz. 12). Po uchyleniu kodeksu niemieckiego weszły w życie odpowiednie przepisy polskiego kodeksu karnego (o postępowaniu z nieletnimi, o środkach zabezpieczających i t. d.).

W cieszyńskiej części województwa śląskiego poza cytowaną już ustawą z 1871 r. o wydalaniu i szupaśnictwie wymienić należy ustawę z 24.V 1885 r. w sprawie przytrzymania w zakładach pracy przymusowej albo w zakładach poprawczych (Dz. U. p. nr 89) oraz ustawę z 24.V 1885 r. w sprawie zakładów pracy przymusowej i zakładów poprawczych (Dz. U. p. Nr 90). Pierwsza z tych ustaw została uchylona przez przepisy wprowadzające do kodeksu karnego, druga pozostała w mocy.

7. *Zwalczanie handlu kobietami i dziećmi* — posiadało jedną ogólną normę ustawową w postaci rozp. Prezydenta Rzplitej z 29.VII 1927 r. o karach za handel kobietami i dziećmi oraz za inne popieranie nierządu (Dz. U. poz. 614); ustawa ta posiadała charakter noweli do obowiązujących wówczas kodeksów karnych, objęła całą Rzeczpospolitą, a z chwilą wejścia w życie ogólno-polskiego kadeksu karnego w myśl art. 5 § 1 pkt. 7 przepisów wprowadzających kodeks—wygasła. Poza tym wśród norm ogólno-polskich o zwalczaniu handlu kobietami i dziećmi wyliczyć należy oświadczenie rządowe o przystąpieniu Rzeczypospolitej do Międzynarodowego porozumienia i Międzynarodowej Konwencji w sprawie zwalczania handlu żywym towarem, okólniki Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w sprawie nadzoru nad osobami podejrzanymi o uprawianie handlu żywym towarem i o zwalczaniu handlu kobietami i dziećmi, okólnik Ministra Komunikacji o misjach dworcowych, okólnik Min. Pracy i Opieki Społecznej w sprawie transportów kobiet wyjeżdżających zagranicę do pracy, oraz instrukcję dla delegatek towarzyszących tym transportom. Obszar Górnego Śląska nie posiada lokalnych przepisów w tym zakresie, natomiast obszar cieszyńskiej części województwa śląskiego posiada pewne przepisy o „nierządnicach publicznych" w cytowanej już ustawie z 1871 r. o policyjnym wydalaniu i szupaśnictwie.

8. *Opieka nad dorosłymi* — na obszarze województw centralnych, wschodnich i południowych nie posiada norm specjalnych poza ogólną ustawą o opiece społecznej; w województwach zachodnich i na Górnym Śląsku obowiązuje nadal ustawa z 29.VI 1907 r. o stacjach dla robotników, poszukujących pracy, poza miejscem swego zamieszkania (Zb. ust. pr. str. 205).

Nadto Górny Śląsk posiada dalsze przepisy lokalne w tym zakresie, a mianowicie zacytować należy rozporządzenie Min. Pracy Rzeszy z 1.XI 1921 r. o opiece nad bezrobotnymi (Dz. U. Rz. str. 1337), jak również bardzo ważną ustawę z 6 IV 1920 r. o zatrudnianiu ciężko uszkodzonych (Dz. U. str. 458). Ustawa ta nakłada obowiązki na pracodawców co do przyjmowania pewnego odsetka inwalidów pracy i jest

niezależna od przepisów, które nakładają na tychże pracodawców obowiązek przyjmowania inwalidów wojennych i wojskowych. Wreszcie wspomnieć należy, iż województwo śląskie posiada specjalną ustawę z 17.XII 1924 r. w przedmiocie utworzenia fundacji dla inwalidów (Dz. Ust. Śl. nr 28, poz. 105).

Cieszyńska część województwa śląskiego posiada również pewien odpowiednik tych przepisów w postaci cytowanej już ustawy z 18.IV 1892 r. obowiązującej w Księstwie Śląskim w sprawie urządzenia stacyj zaopatrzenia.

9. *Opieka nad kalekami* jest odcinkiem całkowicie niezunifikowanym, gdyż w tym zakresie Górny Śląsk ma ustawodawstwo rozbudowane dość szeroko, gdy na pozostałym obszarze Państwa odcinek ten obsługiwany jest prawie wyłącznie przez inicjatywę prywatną, społeczną lub samorządową, specjalnych zaś norm ustawowych nie posiada. W szczególności na obszarze górnośląskiej części województwa śląskiego obowiązuje ustawa z 6.V 1920 w sprawie publicznej opieki nad kalekami (Zb. Ust. pr. str. 280), do której wydano rozporządzenia z 9.IX 1920 o wykonaniu obowiązku zawiadamiania o kalekach w publicznych szkołach i zakładach, z 10.IX 1920 o wykonaniu przez nauczycieli prywatnych obowiązku zawiadamiania o kalekach, a wreszcie instrukcję wykonawczą do tej ustawy z 26.VII 1920 i przepisy wykonawcze z 2.VII 1921 r. Przepisy o kalekach nie posiadają odpowiednika na cieszyńskiej części województwa śląskiego, gdyż obowiązujące tam przepisy o inwalidach cywilnych mają inny charakter, dotyczą bowiem specjalnie osób poszkodowanych w związku z działaniami wojennymi.

10. *Przeciwdziałanie nadzwyczajnemu brakowi mieszkań* — jest unormowane w postaci przepisów specjalnych jedynie na górnośląskiej części województwa śląskiego, gdzie obowiązuje osobne rozporządzenie z 9 grudnia 1919 (Dz. U. Rz. str. 1968), dotyczące tej materii, przepisy wykonawcze do tego rozporządzenia w dniu 22.I 1920 (Dz. Min. dla pr. adm. wewn. str. 65); nowelę polską do tych przepisów wydano 27.II 1928 (Dz. U. poz. 283); nadto istnieje rozporządzenie Śląskiej Rady Wojewódzkiej z 5.VII 1928 r. o regulaminie komisji odwoławczej w sprawach o wywłaszczeniu związanych z przeciwdziałaniem nadzwyczajnemu brakowi mieszkań (Gaz. Urz. Woj. Śl. nr 40).

11. Aby wyczerpać normy niezunifikowane w zakresie opieki społecznej, trzeba wspomnieć o kompleksie przepisów austriackich dotyczących *opieki nad inwalidami cywilnymi;* chodzi tu w szczególności o ustawę z 31.XII 1917 r. o opiece nad inwalidami cywilnymi, członkami ich rodzin i osobami pozostałymi po nich (Dz. u. p. nr 525), roz-

porządzenie do tej ustawy z 23.II 1918 (Dz. u. p. nr 79), rozporządzenia nowelizujące polskie z 18.IV 1924 (Monitor Polski nr 99), z 15.III 1925 (Mon. Pol. nr 75) oraz z 28.IV 1930 (Dz. U. poz. 392).

12. Dalsze odcinki zagadnień opieki społecznej są zunifikowane w zupełności, gdyż opierają się całkowicie na ustawodawstwie polskim. Chodzi tu w szczególności o przepisy w zakresie:

a) przyznawania darów z łaski (ustawa z 12 XII 1924 Dz. U. z 1925 poz. 12);

b) opieki nad weteranami powstań narodowych (ustawa z 23.III 1922 Dz. U. poz. 212, rozp. Prez. Rzplitej z 17.IX 1927 Dz. U. poz. 737 i z 7.X 1927 Dz. U. poz. 791, rozp. wyk. z 4.VII 1922 Dz. U. poz. 498, z 13.XI 1924 Dz. U. poz. 945;

c) opieki nad b. skazańcami politycznymi (tekst jednolity z 31.III 1931 Dz. U. poz. 406 i rozp. wyk. z 10.III 1933 Dz. U. poz. 237);

d) zaopatrzenia osób cywilnych, poszkodowanych w związku z działaniami wojska polskiego z 12—15-V 1926 rozp. Prez. Rzplitej z 17.XII 1927 (Dz. U. poz. 981) i rozp. z 20.IV 1928 (Dz. U. poz. 517) oraz z 11.VII 1928 (Monitor Polski nr 171);

e) zasiłków dla rodzin osób, powołanych na ćwiczenia wojskowe (ustawa z 22.III 1923 Dz. U. poz. 246 przywrócona ustawą z 13.VII 1927 Dz. U. nr. 69 poz. 604, rozp. z 29.VIII 1927 Dz. U. poz. 694);

f) nadania ziemi żołnierzom wojska polskiego (ustawa z 17.XII 1920 Dz. U. poz. 18, rozp. z 23.III 1921 Dz. U. poz. 192 i z 29.IV 1927 Dz. U. poz. 631), wreszcie

g) opieki nad inwalidami wojennymi, który to dział posiada obszerny kompleks przepisów z ustawą o zaopatrzeniu inwalidzkim z 17.III 1932 (Dz. U. poz. 31), znowelizowaną rozp. Prez. Rzplitej z 22 XI 1935 (Dz. U. poz. 522) i ustawą z 14.IV 1937 (Dz. U. poz. 225) na czele, które to liczne przepisy można tutaj całkowicie pominąć, są one bowiem całkowicie zunifikowane.

W ten sposób można ogólnie stwierdzić, że w zakresie opieki społecznej istnieją bardzo znaczne rozbieżności miedzydzielnicowe, dotyczące zagadnień związanych z bytem ludności cywilnej, gdy powojenne ustawodawstwo polskie w licznych normach zunifikowało całość opieki społecznej nad osobami zasłużonymi w tej lub innej formie na rzecz Państwa Polskiego. Sądzić można, że unifikacja zagadnień opieki społecznej jest problemem wyjątkowo trudnym i przypuszczalnie będzie musiała być rozłożona na długie etapy.

D. c. n.

Mgr ANTONI ROBACZEWSKI

BUDŻETY MINISTERSTWA SPRAW WEWNĘTRZNYCH W OKRESIE 12. LECIA, T. J. OD R. 1927/28 DO R. 1938/39

(Ciąg dalszy)

IX

Budżet na rok 1933/34.

Preliminarz budżetowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na rok 1933/34 wynosił ogólną sumę 202.530.923 zł; w poszczególnych działach niżej wymienione kwoty:

1	Zarząd Centralny . . .	8.094.958
2	Województwa i Starostwa .	27.441.304
3	Służba Zdrowia . . .	17.262.676
4	Policja Państwowa. . .	104.521.566
5	Korpus Ochrony Pogranicza	41.471.275
6	Główny Urząd Statystyczny.	3.699.310
7	Urząd dla spraw mniejszości na Śląsku	39 834
	Razem .	202.530.923

Preliminowana na ten rok suma w porównaniu z preliminarzem na rok 1932/33 była o (212.600.000—202.530.923=)*10.069.077 zł* mniejsza, procentowo o 4,6%.

W działach zaszła zmiana, a mianowicie zamiast dz. 3 Służba Zdrowia, figuruje dz. 3 Służba Techniczna, a to w związku ze zmianami zaszłymi w organizacji władz naczelnych. Rozporządzeniem Prezydenta Rzeczypospolitej z 21.V. 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 51, poz. 479) urząd Ministra Robót Publicznych został zniesiony, sprawy zaś nadzoru budowlanego i t. p. (patrz art. 2 wymienionego rozporządzenia) przekazane zostały z dniem 1.VII. 1932 r. do zakresu działania Ministra Spraw Wewnętrznych, stąd też powstał specjalny dział w budżecie pod nazwą

Służba Techniczna. Służba Zdrowia natomiast na podstawie rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z 21.VI. 1932 r. (Dz. U. R. P. Nr 52, poz. 492) przekazana została Ministrowi Pracy i Opieki Społecznej.

Referent budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w Sejmie poseł *Antoni Pączek* (B. B. W. R.) w referacie swoim (druk sejmowy Nr 640 cz. 7) poddał szczegółowej analizie preliminarz budżetowy. Następnie poseł — sprawozdawca omówił wszystkie działy budżetu, przy czym w sposób szczególnie wyrazisty i wnikliwy przedstawił ciężką, trudną i odpowiedzialną służbę Policji Państwowej.

Jedynie brak miejsca zmusza mnie do tego, że nie przytaczam w całości części referatu posła *Antoniego Pączka* dotyczącego Policji Państwowej [1]).

Preliminarz analizuje poseł sprawozdawca następującymi słowy:

Udział procentowy wydatków Ministerstwa Spraw Wewnętrznych w wydatkach administracyjnych Państwa ulega od szeregu lat stałej zniżce. Wydatki zwyczajne i nadzwyczajne tego resortu w stosunku do wydatków zwyczajnych i nadzwyczajnych administracyjnych całego Państwa, według zamknięć rachunkowych, wynosiły w okresach: 1927/28 - 8%, 1928/29 - 8.8%, 1929/30 - 8.4%, a wyniosłyby w przyszłym okresie budżetowym 8,1%, gdyby nie zmiany dokonane ostatnio w aparacie państwowym. Przekazano mianowicie Ministerstwu Opieki Społecznej dawny dział trzeci (Służba Zdrowia), ale przejęło Ministerstwo Spraw Wewnętrznych szereg agend zlikwidowanego Ministerstwa Robót Publicznych, dzięki czemu podniosły się wprawdzie dochody tego resortu o 78.5% w stosunku do bieżącego okresu budżetowego, ale wydatki nie uległy takiej zniżce, jaka by nastąpiła, gdyby zmian omawianych nie było.

Ilustrują to następujące dane. Wydatki przekazanego działu Służby Zdrowia wynoszą w preliminarzu rządowym na okres 1933/34 zł 11.653.400, wydatki zaś przyjętych po zlikwidowanym Ministerstwie Robót Publicznych agend Służby Technicznej preliminuje się na tenże okres budżetowy w sumie 17.138.126 zł, czyli według uchwały Komisji Budżetowej—o 5.484.726 zł większe, niż wydatki działu przekazanego. Gdyby więc nie zmiany, o których mowa, wydatki Ministerstwa Spraw Wewnętrznych wyrażałyby się w preliminarzu na przyszły okres budżetowy sumą 196.921.647 zł i stanowiłyby tylko 8,1% ogólnej sumy wydatków administracyjnych Państwa i ta dopiero cyfra może być miarodajna dla oceny wysiłków oszczędnościowych Ministerstwa Spraw Wewnętrznych.

Wydatki Ministerstwa Spraw Wewnętrznych ulegają zniżce nie tylko o taki procent, o jaki obniżają się ogólne wydatki administracyjne Państwa, ale zmniejszają się one także w stosunku do zredukowanej w ostatnich latach kwoty wszystkich wydatków administracyjnych całego Państwa.

Po tej ogólnej analizie preliminarza budżetowego przechodzi poseł — sprawozdawca do omówienia realności budżetu i w związku z tym poddaje szczegółowemu rozważeniu sprawę etatów.

---

[1]) Str. 5 i następne wymienionego druku sejmowego.

O tak zwanej realności budżetu Ministerstwa Spraw Spraw Wewnętrznych, to jest o tym, w jakim stopniu dochody i wydatki, przewidywane w omawianym preliminarzu, będą mogły być w przyzłym okresie budżetowym zrealizowane, trudno obecnie mówić, tak jak trudno jest ocenić realność całego budżetu Państwa. W sytuacji uniemożliwiającej jakiekolwiek przewidywania znajduje się nie tylko Polska, ale wiele innych państw, a wśród nich najpotężniejsze mocarstwa świata: Stany Zjednoczone Ameryki Północnej, Wielka Brytania i inne.

Cyfry zatem, które mamy przed sobą, traktować należy jako orientacyjne, a po stronie wydatków oznaczające maksymalną granicę, do jakiej wydatki dojść by mogły.

Z tych właśnie względów oraz ze względu na to, że wydatki Ministerstwa Spraw Wewnętrznych są w 7/10 wydatkami osobowymi, trudno mówić o redukcjach, które by budżet niniejszy mogły „urealnić". Najpoważniejszą gwarancją tego—jak zresztą i każdego innego—budżetu, jest miesięczne budżetowanie. Utrudnia ono niewątpliwie racjonalną gospodarkę, ale zato w większym stopniu, niż przy najbardziej obciętym budżecie, uzależnia wydatki od dochodów Skarbu Państwa.

Szukanie tedy oszczędności w wydatkach personalnych jest — ze względu na obniżony już poziom płac — niezwykle trudne. Możnaby sugerować, że należy szukać oszczędności w wydatkach personalnych drogą reorganizacji [1]). Ale i na tej drodze o znaczniejszych oszczędnościach nie ma mowy, bo liczba pracowników Ministerstwa Spraw Wewnętrznych uległa w ciągu ostatnich lat znacznej redukcji.

W trzech działach, które stanowią właściwą służbę Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, analogiczną do służby podobnych resortów w innych krajach, t. j. w 1) (Zarząd Centralny), 2) (Województwa i Starostwa) i 4) (Policja Państwowa), zmniejszenie wszystkich w ogóle etatów, po wyeliminowaniu zmian, wynikłych z tytułu przekazania lub przejęcia pewnych agend, wynosi w stosunku do roku 1926 — 16,5%.

Gdy tedy zmniejszył się znacznie ilościowo personel Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, a równocześnie czynności tego resortu się zwiększają z powodu: 1) wzrostu liczby ludności w Państwie, 2) przekazywania Ministerstwu Spraw Wewnętrznych coraz to nowych zadań, 3) wzrostu przestępczości, spowodowanej światowym kryzysem materialnym i idącym w ślad za nim załamaniem moralnym i ideowym,—trudno więc w tych warunkach dokonywać dalszych redukcyj personalnych, jeżeli się nie chce zdezorganizować całego aparatu!

Do nowych a wielkich zadań, jakie spadły ostatnio na władze administracyjne, należy orzecznictwo z tytułu „Prawa o wykroczeniach", które weszło w życie z dniem 1.IX 1932 r. wraz z nowym „Kodeksem Karnym". „Przepisy wprowadzające kodeks karny i prawo o wykroczeniach", zawarte w rozporządzeniu Prezydenta Rzeczypospolitej z 11.VII 1932 r., zawierają w art. 15 postanowienie, że „sprawy o wykroczenia, przewidziane w części szczególnej prawa o wykroczeniach, należą do właściwości władz administracyjnych". A wspomniana „część szczególna" prawa o wykroczeniach w 47 artykułach zawiera sankcje o wykroczeniach: 1) przeciw porządkowi publicznemu, 2) przeciw bezpieczeństwu, 3) przeciw zdrowiu publicznemu, 4) przeciw poszczególnym osobom, 5) przeciw mieniu, a wysokość kar sięga

[1]) Podkreślenia moje.

3 miesięcy aresztu lub trzech tys. zł grzywny. Ilość spraw z tego tytułu może dojść do 900 tysięcy rocznie.

Przekazanie osądów z tytułu prawa o wykroczeniach władzom administracyjnym odciąży niewątpliwie sądy, ale nakłada na władze administracyjne nowe i liczne obowiązki, pomnaża ich czynności. Czy nie zajdzie z tego powodu w przyszłości konieczność wzmocnienia personelu administracyjnego ilościowo i jakościowo, t. j. przez pomnożenie wykwalifikowanych prawników, trudno obecnie przewidzieć. W każdym razie ten przykład jest dalszą — jedną z wielu — ilustracją, uzasadniającą tezę, iż dalsze redukcje budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych są trudne, a przede wszystkim niewskazane.

W zakończeniu swego sprawozdania poseł—sprawozdawca w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych w imieniu Komisji budżetowej Sejmu proponuje zmniejszenia: w dziale 3 Służba Techniczna o 124.550 zł (patrz tablica 12).

BUDŻET NA ROK 1933/34. Tablica 12.

Dział	NAZWA	Preliminowano	Propozycje Komisji budżetowej Sejmu. Ustawa Skarbowa [1])	Wykonanie budżetu	+ więcej lub — mniej wykonanie budżetu w porównaniu z ustawą skarbową	Procentowo
1	Zarząd Centralny . .	8.094.958	8.094.958	8.047.353	— 47.605	1,1
2	Wojew. i Starostwa .	27.441.304	27.441.304	25.860.471	—1.580.833	35,2
3	Służba Techniczna .	17.262.676	17.138.126	17.376.618	+ 238.492	5,3
4	Policja Państwowa .	104.521.566	104.521.566	104.463 530	— 58.036	1,3
5	Korpus Ochrony Pogranicza	41.471.275	41.471.275	39.372.490	—2 098.785	46,7
6	Główny Urząd Statyst.	3.699.310	3 699.310	2.762.383	— 936.927	20,8
7	Urząd dla spraw mniejszości na Śląsku .	39.834	39.834	28 626	— 11.208	0,2
	Razem .	202.530.923	202.406.373	197.911.471	—4.494.902	

Na plenarnym posiedzeniu Sejmu preliminarz budżetowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych za ten okres omawiany był 8 i 9.II. 1933 r.

Sejm uchwalił budżet bez zmian tak jak to zaproponowała Komisja budżetowa.

Przeszedł zatem preliminarz do Senatu z sumą globalną 202.406.373 zł.

Referentem budżetu w senacie był senator *dr Marian Sobolewski* (B. B. W. R.) (druk senacki Nr 48 cz. 7), który szczegółowo omówił

[1]) Sejm i Senat przyjęły preliminarz bez zmian.

każdy dział budżetu w pierwszym rzędzie pod względem cyfrowym. W zakończeniu sprawozdania podkreślił senator referent, że:

zrobiony został ogromny wysiłek oszczędnościowy. Wszystko, co tylko dało się skreślić lub zmniejszyć, zostało dokonane i że dalsze obcięcia mogą już być groźne.

Na plenarnym posiedzeniu Senatu 27.II. 1933 senator-referent podkreślił raz jeszcze stronę oszczędnościową preliminarza i przestrzegał przed dalszymi redukcjami w słowach następujących [1]):

Do sprawozdania, w którym znajduje się szczegółowa analiza cyfrowa budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, już wiele do dodania nie mam. Chciałbym tylko zwrócić uwagę Wysokiej Izby na ogromny wysiłek, dokonany przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych w kierunku oszczędnościowym [2]).

Oszczędności te zostały przeprowadzone we wszystkich dziedzinach—w centrali, województwach i powiatach, w r. 1932 skreślono 243 etaty urzędnicze; prawie wszystkie paragrafy, zawierające wydatki biurowe, zostały zmniejszone — nawet, może ze szkodą dla sprawy, oszczędności dotknęły także wydatków technicznych w dziale Policji i Korpusu Ochrony Pogranicza, gdzie należy z największą ostrożnością oszczędności przeprowadzać. Ogółem mamy w porównaniu do preliminarza zeszłorocznego oszczędności 12 milionów zł — tak, że wszystkie wydatki razem wynoszą zaledwie 202 miliony zł.

Uważam za rzecz słuszną, ażeby przestrzec przed dalszymi redukcjami tego budżetu, gdyż ucierpi na tym aparat, który dzisiaj jeszcze z wielkim poświęceniem i z wielkim trudem spełnia sumiennie i należycie kardynalny swój obowiązek utrzymania w kraju ładu i porządku [1]).

Następnie stwierdził, że

resort, którego mam zaszczyt bronić przy omawianiu preliminarza, prawie nigdy nie był atakowany w materii ściśle budżetowej, a natomiast wszystkie ataki ograniczały się z reguły do politycznej oceny działalności Ministerstwa Spraw Wewnętrznych [1]). Przyjąłem więc zasadę, że i my referenci, referenci większości tej Izby, którzy tak samo wspólnie ponosimy odpowiedzialność i za polityczną stronę tego budżetu, powinniśmy nie ograniczać się tylko do cyfrowej analizy budżetu, ale poddać dokładnej analizie także działalność polityczną Ministerstwa i należycie ją oświetlić. Tak samo było i w tym roku na Komisji Budżetowej, na plenum Sejmu i w Komisji Skarbowo-Budżetowej Senatu; żaden z paragrafów preliminarza budżetowego nie tylko nie został zaatakowany, zakwestionowany co do swojej realności, ale nie został nawet wspomniany, natomiast cała dyskusja obracała się wyłącznie koło polityki Ministerstwa Spraw Wewnętrznych [3]).

---

[1]) Sprawozdanie stenograficzne z 48 posiedzenia Senatu łam 3.

[2] i [3]) Podkreślenia moje.

W zakończeniu poseł-sprawozdawca prosił Izbę Senacką o przyjęcie budżetu bez zmian. Tak też preliminarz budżetowy Ministerstwa Spraw Wewnętrznych na 1933/34 r. został przyjęty z globalną sumą 202.406.373 zł.

Wykonanie tego budżetu zamknęło się sumą ogólną 197.911.471 zł, mniejszą od ustalonej w ustawie skarbowej o 4.494.902 zł, procentowo o 2,2%. Jeden tylko dział 3 Służba Techniczna wykazuje zwiększenie w wykonaniu o 238.492 zł, a to w związku z potrzebą częściowego uregulowania nieprzewidzianego wydatku w kwocie 1.557.685 zł na spłatę odszkodowania potomkom ś. p. Andrzeja Zamoyskiego za skonfiskowane przez b. władze rosyjskie nieruchomości w Warszawie (gmach Zarządu Centralnego Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Komendy Głównej Policji Państwowej).

Pozostałe działy wykazują zmniejszenie budżetu, największe Korpus Ochrony Pogranicza, bo wynoszące 2 098,785 zł, procentowo 46,7%, dział 2 Województwa i Starostwa 1.580 833 zł, procentowo 35,2% oraz Główny Urząd Statystyczny 936 927 zł, procentowo 20,8%,

Na zmniejszenia złożyły się oszczędności w wydatkach osobowych (nie obsadzanie etatów) i rzeczowych, oraz zaniechanie niektórych przewidywanych zakupów lub dokonanie ich po cenach niższych.

Z kredytów okresu 1933/34 uregulowano zaległe wydatki z okresów poprzednich w sumie 1.139.106 zł. Natomiast do uregulowania z kredytów okresów następnych przeszły zobowiązania Skarbu na sumę 23.861.567 zł, t. j. mniejszą aniżeli w poprzednim okresie budżetowym o (30 387.184 — 23 861.567=) 6.525 617 zł.

Najwyższa Izba Kontroli za ten okres wykazała w sprawozdaniu swoim szereg nieprawidłowości i uchybień. Stwierdziła również, że niektóre z nich są coraz rzadziej spotykane.

(C. d. n.).

UWAGI I WNIOSKI URZĘDÓW WOJEWÓDZKICH

Ciąg dalszy

PROJEKT URZĘDU WOJEWÓDZKIEGO BIAŁOSTOCKIEGO

PROJEKT

Rozporządzenia w sprawie organizacji wojewódzkich władz administracji ogólnej oraz trybu załatwiania przez nich spraw.

Postanowienia ogólne.

§ 1. Wojewoda jest na obszarze województwa:

(1) 1) przedstawicielem Rządu, sprawującym z tego tytułu funkcje, przekazane mu przez specjalne przepisy,

2) szefem administracji ogólnej, t. j. administracji spraw wewnętrznych oraz innych działów administracji, bezpośrednio zespolonych we władzach administracji ogólnej.

§ 1. (2) *Treść dotychczas. § 1.*

Organizacja urzędu wojewódzkiego.

§ 2. *Treść dotychczas. § 2.*

§ 3. (1—7) *Treść dotychczas. § 3 ustępów 1 — 7 z tą zmianą, że w punk. 2 i 5 po wyrazach „pełniący funkcje wojewody" dodano „lub zastępujący wojewodę".*

(8) Urzędnik, który zastępuje wojewodę, podpisuje „w z. wojewody".

(9) Dokumenty i pisma mające znaczenie dokumentów podpisywane przez wojewodę, względnie urzędnika pełniącego funkcje wojewody lub zastępującego wojewodę, winny być opatrywane w pieczęć z napisem: Wojewoda . . . . . . (następuje przymiotnikowa nazwa województwa), a podpisywane przez innych upoważnionych urzędników — w pieczęć okrągłą z napisem: Urząd wojewódzki . . . . (następuje przymiotnikowa nazwa województwa).

(10) Urzędnicy fachowi mogą używać pieczęci urzędu wojewódz-

kiego z dodatkiem wskazującym na ich czynność fachową np. Urząd wojewódzki . . . . (inspektor farmaceutyczny).

§ 4. *Treść § 1 rozp. z 9.V 1935 Dz. U. R. P. Nr 38/264.*

§ 5. *Treść § 6 rozp. z 9.V 1935.*

§ 6. *Treść § 2 rozp. z 9.V.1935.*

§ 7. Wicewojewoda zastępuje wojewodę we wszystkich sprawach, przekazanych wicewojewodzie przez rozporządzenie niniejsze oraz inne przepisy prawne, jako też w sprawach, które mu wojewoda poza tym poruczy.

§ 8. (1) Urząd wojewódzki dzieli się na wydziały:

1) ogólny,
2) społeczno-polityczny,
3) wojskowy,
4) samorządowy,
5) przemysłowy,
6) rolnictwa i reform rolnych,
7) zdrowia publicznego,
8) pracy i opieki społecznej,
9) komunikacyjno-budowlany,
10) wodny.

(2) *Jak ustęp ostatni dotychczas. § 39.*

§ 9. Wydziały dzielą się w miarę potrzeby na oddziały (inspektoraty).

Oddział (inspektorat) stanowi najniższą jednostkę organizacyjną urzędu wojewódzkiego.

Utworzenie i zniesienie oddziału wymaga rozporządzenia właściwego ministra.

§ 10. W skład wydziału ogólnego wchodzą 3 oddziały: organizacyjny, administracyjno-prawny i budżetowo-gospodarczy.

§ 11. (1) Przy wydziale ogólnym czynny jest inspektor starostw, który jest organem kontrolującym i instruującym w stosunku do podległych wojewodzie powiatowych władz i organów administracji ogólnej.

(2) Nadto załatwia sprawy specjalne przez wojewodę, względnie wicewojewodę zlecone.

(3) *Treść dotychczas. ustępu ostatn. § 7.*

§12. Dla załatwiania osobistej korespondencji wynikającej ze stanowiska urzędowego wojewody oraz wykonywania zleceń wojewody, nie mieszczących się w poszczególnych wydziałach urzędu wojewódzkiego, tworzy się sekretariat, który wchodzi w skład wydziału ogólnego, nie stanowiąc oddzielnej komórki organizacyjnej.

§ 13. (1—2) *Treść ustępów 1 i 2 dotychczas. § 13 z opuszczeniem zakończenia w ustępie 2.*

(3) W szczególności wydziały posiadające pomieszczenie w budynku poza centralą mogą mieć oddzielne kancelarie z zastrzeżeniem, że wysyłkę akt tajnych i poufnych uskutecznia koncelaria ogólna urzędu wojewódzkiego.

(4—10) *Treść dotychczas. ustęp. 3 — 9 § 13.*

§ 14. Przy wydziale ogólnym jest biblioteka urzędu wojewódzkiego dla celów służbowych i wyszkoleniowych, a podręczne biblioteki przy innych wydziałach.

§ 15. W wydziale ogólnym znajduje się administracja i redakcja pisma urzędowego ,,Dziennik Wojewódzki", który jest organem wojewody i w którym mają być ogłaszane rozporządzenia, obwieszczenia i inne akty władz administracji ogólnej oraz innych władz i urzędów państwowych i samorządowych z wyjątkiem centralnych, a które w myśl obowiązujących przepisów winny być podawane do wiadomości publicznej na obszarze województwa.

Moc obowiązująca powyższych aktów rozpoczyna się w terminie w aktach tych podanym, a w braku oznaczenia takiego terminu — po upływie 14 dni od dnia wydania odnośnego numeru ,,Dziennika Wojewódzkiego".

§ 16. W skład wydziału społeczno-politycznego wchodzą oddziały: oddział polityczno-narodowościowy i oddział bezpieczeństwa i porządku publicznego.

§ 17. Wydział wojskowy obejmuje 2 oddziały: mobilizacyjny i wojskowy.

§ 18. Wydział samorządowy dzieli się na oddział administracji samorządowej, oddział finansów komunalnych i oddział aprowizacyjny.

W wydziale samorządowym czynny jest inspektor związków komunalnych, który jest organem kontrolującym i instruującym w stosunku do władz i organów samorządowych. Na zlecenie wojewody względnie wicewojewody przeprowadza inspekcje wszystkich organów samorządowych pod względem organizacyjnym i merytorycznym.

Nadto załatwia sprawy specjalne przez wojewodę, względnie wicewojewodę zlecone.

§ 19. Wchodzący w skład urzędu wojewódzkiego wydział przemysłowy obejmuje sprawy z działu administracji przemysłu, handlu i rzemiosła.

§ 20. W skład wydziału rolnictwa i reform rolnych wchodzi 6 od-

działów: rolnictwa, urządzeń rolnych, finansowy, pomiarów rolnych, ochrony lasów i weterynarii.

§ 21. Wydział zdrowia publicznego załatwia sprawy wchodzące w zakres administracji zdrowia publicznego.

§ 22. Wydział pracy i opieki społecznej załatwia sprawy wchodzące w zakres administracji opieki społecznej z wyjątkiem spraw przekazanych inspekcji pracy.

§ 23. W skład wydziału komunikacyjno-budowlanego wchodzą 2 oddziały: drogowy i budowlany.

§ 24. Wydział wodny dzieli się na 4 oddziały:

oddział ogólny,

oddział wodno-melioracyjny,

oddział wodno-komunikacyjny,

oddział nurtowo-mechaniczny.

§ 25. *Początek z ustęp. 1 dotychczas. § 7.* czynności winny być określone w szczegółowym podziale czynności. Określenie to następuje przez ustalenie kategoryj spraw temu wydziałowi (oddziałowi) przydzielonych, które stanowić winny równocześnie wytyczne rzeczowego podziału akt dla celów kancelaryjnych.

W ramach szczegółowego podziału czynności naczelnik wydziału (kierownik oddziału) dokonywa podziału pracy między referentów, przy czym zależnie od rodzaju poszczególnych kategoryj spraw łączy kilka kategoryj pokrewnych pod względem prawnym lub faktycznym w ręku jednego urzędnika referującego, lub też jedną kategorię spraw rozdziela między kilku urzędników, przez co jednak nie powstaje żadna nowa jednostka organizacyjna.

Tryb urzędowania.

§ 26. Treść dotychczas. § 10.

§ 27. Treść dotychczas. § 11.

§ 28. Treść dotychczas. § 15.

§ 29. Treść dotychczas. § 14.

§ 30. Korespondencję z powiatową władzą administracji ogólnej prowadzi się z reguły między Urzędem wojewódzkim a Starostwem.

Forma „Do Pana Starosty" obowiązuje:

1) w sprawach podlegających aprobacie wojewody, względnie wicewojewody,

2) w pismach podpisywanych przez naczelników wydziałów, wzgl. ich zastępców, które w poszczególnych wypadkach uznają za niezbędne zaadresować do kierownika danego urzędu.

§ 31. Dyżury w godzinach poza urzędowych oraz w niedziele i święta reguluje osobna instrukcja.

§ 32. Szczegóły organizacji kancelarii ogólnej urzędu wojewódzkiego i oddziałów koncelaryjnych reguluje instrukcja kancelaryjna.

Zakres czynności i odpowiedzialności wojewody jako szefa administracji ogólnej.

§ 33. (1) *Dotychczas. § 16 ust. 1.*

(2) Odpowiedzianość, która w myśl tych przepisów ciąży na urzędnikach podwładnych, nie uwalnia ich przełożonych od obowiązku nadzorowania podległych im urzędników.

§ 34. (1) Wojewoda jest kierownikiem całego urzędu wojewódzkiego i zwierzchnikiem wszystkich funkcjonariuszów tego urzędu i starostw, nadaje kierunek działalności urzędu wojewódzkiego i starostw oraz sprawuje nad tą działalnością naczelny nadzór.

(2) Wojewoda w szczególności:

1) *dotychczas. § 17 ust. 2 punkt 1;*

2) aprobuje sprawy zastrzeżone statutem urzędu wojewódzkiego:

3) *dotychczas. § 17 ust. 2 punkt 4.*

Zakres czynności i odpowiedzialności wicewojewody jako zastępcy szefa administracji ogólnej.

§ 35. *Treść § 7 rozp. z 9.V 1935.*

§ 36. *Treść § 8 rozp. z 9.V 1935.*

§ 37. *Treść dotychczas. § 9 rozp. z 9.V 1935.*

§ 38. *Treść § 10 rozp. z 9.V 1935.*

§ 39. *Treść ustępów 1 i 3 § 11 rozp. z 9.V 1935.*

§ 40. *Treść ustępu 3 § 5 rozp. z 9.V 1935* dla umożliwienia wicewojewodzie należytego spełniania obowiązków w razie niemożności sprawowania urzędu przez wojewodę.

Zakres czynności i odpowiedzialności naczelników wydziałów i innych urzędników urzędu wojewódzkiego.

§ 41. Na czele wydziałów stoją naczelnicy wydziałów. Gdy naczelnik wydziału nie może pełnić obowiązków służbowych, zastępuje go jeden z kierowników oddziału względnie najstarszy służbowo urzędnik referendarski, wyznaczony przez wojewodę.

§ 42. *Treść dotychczas. § 24.*

§ 43. *Treść dotychczas. § 25 z tym, że w punkcie 7 po wyrazach „na zlecenie wojewody" dodano „wicewojewody".*

§ 44. *Treść dotychczas. § 26.*

§ 45. (1) *Jak ustęp 2 zdanie 1 dotychczas. § 27.*

(2) Wojewoda (wicewojewoda) może poruczyć kierownikom oddziałów również aprobatę decyzyj w ramach przez niego określonych.

(3) Poszczególni urzędnicy w oddziałach mogą być również upoważnieni do samodzielnego podpisywania załatwień w tymże zakresie.

§ 46. Gdy kierownik oddziału nie może pełnić obowiązków lub czasowo go nie ma, obowiązki jego obejmuje naczelnik wydziału lub zastępuje go jeden z urzędników wyznaczony przez wojewodę (wicewojewodę).

W wydziałach niepodzielonych na oddziały wojewoda (wicewojewoda) może upoważnić poszczególnych urzędników do samodzielnego podpisywania w zakresie odpowiadającym uprawnieniom kierowników oddziałów z zastrzeżeniem odpowiedzialności, o której mowa w pkt 2, 3 i 4 paragrafu o odpowiedzialności kierowników oddziałów.

§ 47. (1—4) *Treść dotychczas. § 30 punkt 1 — 4.*

6) za załatwienia spraw w sposób celowy i szybki;

7) za należyte przechowywanie akt, ewidencyj i pomocy urzędowych.

§ 48. (1—3) *Treść dotychczas. § 30 ustępu 1 — 3.*

(4) Wojewoda może zastrzec sobie czasowo aprobatę wszystkich spraw, załatwianych w wydziale (oddziale) fachowym, o ile wymagają tego względy służbowe.

§ 49. *Zdanie pierwsze dotychczas. § 32.*

§ 50. (1—3) *Treść dotychczas. § 33.*

(4) W wypadkach niecierpiących zwłoki, gdy ze względu na interes publiczny i szczególnie ważny interes prywatny droga służbowa może być pominięta.

§ 51. (1—2) Urzędnik sprawujący kierownictwo kancelarii urzędu wojewódzkiego jest odpowiedzialny:

1) za stały nadzór nad pracą personelu kancelaryjnego;

2) za informowanie naczelnika wydziału ogólnego o brakach dostrzeżonych w tym względzie w poszczególnych wydziałach i oddziałach;

3) i 4) *dotychczas. ustępy 3 i 4;*

5) za należyte prowadzenie składnicy akt (przechowywanie akt);

6) za należyty obieg akt tajnych i jawnych.

Do obowiązków kierownika kancelarii należy również nadzór nad dyżurnymi urzędu wojewódzkiego.

§ 52. *Ustęp 1 dotychczas. § 36.*

Ustęp 2 dotychczas. § 36.

Ustęp 3 dotychczas. § 36.

Stosunek wojewody do władz i urzędów niezespolonych i innych.

§ 53. Wojewodzie, jako reprezentantowi Rządu, przysługują uprawnienia i obowiązki przewidziane w art. 10 — 26 rozporządzenia Prezydenta Reczypospolitej z dnia 19 stycznia 1928 r. o organizacji i zakresie działania władz administracji ogólnej (Dz. U. R. P. Nr 80, poz. 555 z r. 1936 r.).

Sprawy wynikające z tego tytułu podlegają decyzji i aprobacie wojewody i załatwiane są w wydziale ogólnym za wyjątkiem spraw wynikających z art. 15 i 16 oznaczonego rozporządzenia, które należą do wydziału społeczno-politycznego.

W szczególności, w celu stałego uzgadniania działalności wszystkich działów administracji rządowej z zasadniczą linią działalności wojewoda ma prawo:

1) żądać w formach przez niego określonych wyjaśnień pisemnych lub ustnych od naczelników władz i urzędów państwowych, podległych bezpośrednio władzom centralnym, a nie zespolonych z administracją ogólną, jako też od kierowników zakładów państwowych, pełnionych na obszarze województwa;

2) występować wobec właściwej władzy z inicjatywą wydania przez nią zarządzenia;

3) w razie potrzeby osobiście wejrzeć w tok spraw tych instytucyj, z wyjątkiem zakładów naukowych i przedsiębiorstw państwowych:

4) powoływać periodyczne zebrania naczelników oznaczonych władz i urzędów państwowych i odbywać je pod swym przewodnictwem;

5) przewodniczyć lub uczestniczyć w posiedzeniach wszystkich kolegialnych organów administracyjnych;

6) żądać od władz państwowych usunięcia lub przeniesienia funkcjonariusza.

Uprawnienia wojewody, przewidziane w pp. 1, 2, 3, 5 i 6 nie odnoszą się do administracji wojskowej, do sędziów i wszystkich funkcjonariuszów wymiaru sprawiedliwości i więziennictwa.

Uprawnienia wojewody, przewidziane w p. 2, 3, 5 i 6 nie odnoszą się do administracji oświecenia publicznego.

§ 54. Stosunek wojewody do Policji Państwowej regulują osobne przepisy.

§ 55. Stosunek wojewody do władz, urzędów i organów samorządowych regulują osobne przepisy.

Postanowienia końcowe.

§ 56. W granicach przepisów niniejszego rozporządzenia Minister Spraw Wewnętrznych w porozumieniu z odnośnymi Ministrami ustala:

1) statut organizacyjny urzędów wojewódzkich,
2) szczegółowy podział czynności.

§ 57. *Dotychczas. § 42.*

Uzasadnienie (w skróceniu).

Do § 3. Proponuje się ustalenie nowej formy podpisu wicewojewody i jego zastępcy. Wicewojewoda, wzgl. urzędnik zastępujący go sprawuje często funkcje wojewody, a zatem wykonuje czynności, które zastrzeżone są wyłącznie wojewodzie lub też wykonuje czynności przez niego zlecone. W tych przypadkach należałoby uznać za właściwe, by pisma podpisywane przez niego, względnie jego zastępcę miały nagłówek „Wojewoda...", a podpisy jego w odróżnieniu od innych urzędników upoważnionych do podpisywania opiewały „wz. wojewody". Zresztą wyraz temu stanowisku dało Ministerstwo w okólniku Nr 144 z r. 1932.

Z kwestią podpisów wiąże się sprawa pieczęci. Projektowane ustępy określają, jakie pieczęcie należy stosować na dokumentach, wzgl. pismach mających znaczenie dokumentów, podpisywanych przez wojewodę, względnie wicewojewodę lub zastępującego go urzędnika, a jakie — podpisywanych przez innych urzędników. Postanowienia w tej materii dostosowane są do postanowień o podpisach.

Do § 8. Dotychczasowy podział urzędów wojewódzkich na wydziały i oddziały regulowany jest poza istniejącym rozp. o organizacji urzędów woj. okólnikami ministerialnymi, co w praktyce sprowadza się do tego, że organizacja ulega zbyt częstym zmianom; powoduje to pewne wstrząsy w ich funkcjonowaniu, a poza tym narusza słuszną zasadę ujednostajnienia pracy w tych urzędach.

Co do osobnych wydziałów pracy i opieki społecznej oraz zdrowia publicznego, dotychczasowa praktyka wykazała, że nie jest właściwym połączenie dwóch różnych działów w jeden wydział, gdyż powoduje to zaniedbanie jednego z tych działów w zależności od tego czy naczelnik jest lekarzem, czy nie lekarzem.

Kierownictwo wydziałem pracy, opieki i zdrowia nie mogłoby spoczywać w ręku nie lekarza; praktyka wykazała nadto, że połączono w tym wydziale zagadnienia, nie mające z sobą nic wspólnego, że jest to twór sztuczny, nie pracujący należycie.

Do § 12. Szeroki zasięg agend wojewody wymaga istnienia sekretariatu dla załatwiania osobistej korespondencji, wynikającej ze stanowiska urzędowego wojewody oraz wykonywania bezpośrednich zleceń wojewody, nie mieszczących się w poszczególnych wydziałach.

Sekretariaty takie istnieją faktycznie w urzędach wojewódzkich i wchodzą w skład wydziału ogólnego, nie stanowiące oddzielnej komórki organizacyjnej, chodzi więc o zafiksowanie tego stanu faktycznego

Wobec stałego rozszerzania się kompetencji i obowiązków wojewody w zakresie przygotowań do obrony Państwa, staje się aktualnym i koniecznym utworze-

nie 2 oddziałów w wydziale wojskowym, odgraniczających w sposób wyraźny kategorię spraw i zagadnień mobilizacyjnych od ogólnego kompleksu spraw administracyjno-wojskowych, związanych ściśle z normalną pracą Armii, jak również od zagadnień i studiów, związanych z życiem społecznym i gospodarczym Państwa w świetle potrzeb obrony Państwa.

Do § 18. Jest konieczne wprowadzić do rozp. ustęp dotyczący inspektora związków komunalnych identyczny, jaki przewiduje projekt o inspektorze starostw.

Do § 20. Dla ujednolicenia komórek organizacyjnych w wydziale rolnictwa i reform rol. proponuje się skasować inspektoraty: ochrony lasów i weterynarii i zamiast nich, utworzyć odpowiednie oddziały, gdyż w zasadzie charakter czynności inspektorów nie różni się od czynności kierowników oddziałów.

Do § 30. W rozdziale „tryb urzędowania" umieszczono ustęp, ustalający w myśl wytycznych okólnika Min. formę korespondowania między urzędem woj. a starostwem.

Do § 34. Obowiązujące rozp. o organizacji urzędów woj. ustala zakres aprobaty wojewody i wicewojewody. Ponieważ zakres ten ulega częstym zmianom, bardziej celowym będzie ustalenie tego zakresu w statucie organizacyjnym z uwzgl. rozp. M. S. Wewn. z 9.V 1935 r. w spr. zastępstwa wojewodów (D. U. Nr 38/35).

Do § 45. Usamodzielnienie kierowników oddziałów i referentów w myśl dotychczasowego rozp. jest ograniczone do podpisywania mało znaczącej korespondencji. Takie ograniczenie nie jest niczym usprawiedliwione, gdyż kierownik oddziału lub referent, prowadzący ten lub inny dział kilka lub kilkanaście lat, jest jak najdokładniej obeznany z zakresem poruczonych mu spraw. Rozszerzenie zakresu ich czynności usprawniłoby tok urzędowania, zmniejszyłoby obieg papierów i odciążyłoby naczelników wydziałów.

Do § 53. Wskazanym jest wprowadzenie do rozporządzenia rozdziału o stosunku wojewody do władz i urzędów niezespolonych i innych. Rozdział ten precyzuje bliżej to, co przewiduje rozp. Prez. z 19.I 1928 r. (D. U. R. P. Nr 11/86).

Do § 56. W interesie urzędu, urzędnika i obywatela byłoby pożądanym, by we wszystkich urzędach wojewódzkich obowiązywał jednakowy statut organizacyjny oraz szczegółowy podział czynności. Rozwiązać tę sprawę można by jedynie przez wydanie jednolitego wzorowego statutu przez Min. Spraw Wewn. dla wszystkich urzędów wojewódzkich. Statut taki jednakże winien by posiadać charakter ramowy, ażeby umożliwić wojewodzie wprowadzenie w nim ewent. zmian wynikających z układu warunków lokalnych.

C d. n.

HELENA HANDELSMAN

BIBLIOTEKA MINISTERSTWA SPRAWIEDLIWOŚCI

Biblioteka Ministerstwa Sprawiedliwości jest spadkobierczynią księgozbiorów Komisji Sprawiedliwości Królestwa Polskiego, książek ministra Łubieńskiego, Izby Sądowej Warszawskiej oraz Departamentu Ziem Zachodnich.

Z akt znajdujących się w Głównym Archiwum Akt Dawnych dowiadujemy się, że już w r. 1814 opieka nad księgozbiorem była powierzona bibliotekarzowi (był przewidziany etat bibliotekarza), w bibliotece był katalog i inwentarz, było przeprowadzane scontrum. Brak szczegółowych danych, tyczących się księgozbioru Izby Sądowej Warszawskiej i Departamentu Ziem Zachodnich. Obecnie w Bibliotece wszystkie księgozbiory są połączone w jednym katalogu, choć spisane są w różnych inwentarzach (o czym niżej). Biblioteka Ministerstwa Sprawiedliwości stanowi referat prowadzony przez kierownika Biblioteki, który podlega dyrektorowi Departamentu Ustawodawczego. Budżet Biblioteki tak jak i innych bibliotek ministerialnych jest zawarty w § 6 w punkcie, mieszczącym pozycję „druki . . . . . .". Nie wpływało to jednak dotychczas na zahamowanie rozwoju, Wydział dysponujący funduszami uwzględnia potrzeby księgozbioru w dostatecznej mierze. Biblioteka, posiadając dzieł (nr inw.) przeszło 12.000 i duży ruch czytelników, ma bardzo szczupły personel, 2 urzędników i 1 woźnego. Dla osób korzystających z księgozbioru istnieje regulamin, który tu podajemy.

Regulamin korzystania ze zbiorów. 1. Biblioteka otwarta jest w godzinach urzędowych od 8 do 15 w soboty od 8 do $13^1/_2$.

2. Biblioteka Ministerstwa Sprawiedliwości zawiera dzieła z zakresu prawa i nauk pokrewnych.

3. Ze zbiorów bibliotecznych mogą korzystać urzędnicy Ministerstwa Sprawiedliwości, a po porozumieniu z kierownikiem biblioteki osoby pracujące na polu nauki, członkowie ciał ustawodawczych, urzędnicy państwowi (po przedstawieniu legitymacji), słuchacze wyższych uczelni (po przedstawieniu polecenia profesora uczelni).

Czytelnik, któremu przysługuje prawo korzystania z biblioteki, dostaje odpowiednie zaświadczenie.

4. Czytelnik obowiązany jest każdorazowo wypełnić wszystkie rubryki w księdze obecności czytelników, po czym otrzymuje książkę wraz z kartą, na której urzędnik biblioteki wypisuje nazwisko czytelnika oraz wyszczególnia książki, które mu daje. Książki własne, z których czytelnik korzysta w lokalu biblioteki, również powinny być na karcie wyszczególnione. Opuszczając lokal biblioteki czytelnik zwraca urzędnikowi biblioteki książkę wraz z kartą kontroli. Jeśli czytelnik korzysta przez czas dłuższy z tych samych materiałów, może prosić urzędnika bibioteki o odłożenie ich i niewypożyczenie komu innemu. Jeśli z książek nie korzysta w ciągu trzech dni, książki po tym terminie odstawia się na ich właściwe miejsce.

5. Osobom prywatnym nie wypożycza się książek poza obręb biblioteki. Urzędom państwowym wypożycza się na skutek każdorazowego urzędowego pisma, na przeciąg jednego miesiąca. Po upływie tego czasu książka musi być zwrócona, o ile termin wypożyczenia nie był prolongowany. Na żądanie kierownika biblioteki wypożyczający obowiązany jest zwrócić książkę przed upływem terminu. W razach wyjątkowych książka może być wypożyczona od razu na termin dłuższy; przy zwrocie książki należy żądać pokwitowania.

6. Urzędnikom Ministerstwa Sprawiedliwości przysługuje prawo wypożyczenia materiałów bibliotecznych za własnoręcznym pokwitowaniem. Termin zastrzeżenia przy wypożyczaniu obowiązuje tak jak w § 5. Wypożyczanych książek nie wolno przekazywać innej osobie bez upoważnienia kierownika biblioteki.

7. Książki potrzebne do prac w departamentach (względnie wydziałach) wypożycza urzędnik danego departamentu (względnie wydziału) upoważniony do tego p i ś m i e n n i e przez dyrektora (względnie naczelnika wydziału). Urzędnik ten ponosi całkowitą odpowiedzialność wobec biblioteki za porządek i całość wypożyczonych przez siebie materiałów.

8. Nie wypożycza się czasopism nieoprawnych (o ile są w jednym egzemplarzu) oraz zbiorów ustaw i książek biblioteki podręcznej. U w a g a. W obrębie Ministerstwa wypożycza się zeszyty pojedyncze czasopism do użytku służbowego na czas ściśle określony tylko urzędnikom specjalnie piśmiennie upoważnionym przez naczelnika wydziału i pod osobistą odpowiedzialnością.

9. Książki (czasopisma) utracone powinny być odkupione przez czytelników w ciągu jednego miesiąca od daty stwierdzającej utratę. W razie zupełnej niemożności nabycia (książki wyczerpane) mogą być one zastąpione, po porozumieniu z kierownikiem biblioteki, przez inne. W razie nieodkupienia i niewyjaśnienia powodów w ciągu dwóch miesięcy należność będzie potrącana z uposażenia urzędnika.

10. W terminie sprawdzania stanu inwentarza należy zwracać do biblioteki wszystkie materiały biblioteczne na przeciąg czasu, który określa się po wzajemnym, każdorazowym porozumieniu z kierownikiem biblioteki.

11. Na żądanie czytelników mogą być sprowadzane książki z innych bibliotek. Z książek tych korzystać można tylko w lokalu biblioteki.

13. Nowe nabytki biblioteki są podawane w wykazach miesięcznych, wywieszanych w lokalu biblioteki oraz rozsyłanych do wydziałów; przy zamawianiu książek według wykazu nowości należy podawać numer biblioteczny książki. Dezyderaty tyczące się zakupu nowych wydawnictw czytelnicy (urzędnicy) notują na kartkach specjalnych, podając możliwie szczegółowe dane bibliograficzne.

14. W lokalu biblioteki nie wolno palić papierosów i t. p.

15. W lokalu biblioteki obowiązuje zachowanie ciszy.

16. W razie przeniesienia lub rozwiązania stosunku służbowego, urzędnik bezwzględnie obowiązany jest — bez szczególnego przypomnienia — zwrócić wszystkie książki, wypożyczone z biblioteki. Wydział Osobowy zawiadamia zawczasu kierownika biblioteki o zmianach w stosunku służbowym urzędnika, powodujących bezwarunkowy obowiązek zwrotu książek.

17. W razach wyjątkowych odstępstwa od §§ 5, 8, 9 są dopuszczalne tylko za piśmiennym upoważnieniem dyrektora Departamentu Ustawodawczego.

18. Z wszelkimi pytaniami, tyczącymi się organizacji biblioteki, informacyj bibliograficznych i t. p. oraz z reklamacjami należy zwracać się do kierownika biblioteki.

Praca personelu bibliotecznego jest określona w instrukcji obowiązującej w Bibliotece, ktorą omówimy tu szczegółowo.

Instrukcja przeznaczona dla personelu bibliotecznego dzieli się na kilka grup. Grupy, które nas szczególnie mogą zainteresować, tyczą się katalogowania i układu księgozbioru (II i III).

Katalogowanie. 1. Biblioteka spisana jest w inwentarzu książkowym oraz w katalogu kartkowym, mieszczącym się w szafach z szufladami, zaopatrzonymi w pręty metalowe. Inwentarz zawiera pozycje: 1) numer kolejny (który odpowiada numerowi bibliotecznemu — księgozbiór ustawia się według numeru bieżącego), 2) autor, tytuł, 3) dane bibliograficzne, 4) ilość tomów, 5) data otrzymania, 6) cena, 7) uwagi.

2. Każdy druk, nadający się do zbiorów bibliotecznych, powinien być wciągnięty do inwentarza i katalogu, powinien być sygnowany i zaopatrzony w pieczątkę „Biblioteka Ministerstwa Sprawiedliwości".

3. Zasadniczo inwentaryzuje się jeden egzemplarz każdej książki (publikacji), przeznaczając następne egzemplarze do dubletów. W razach wyjątkowych zatrzymuje się po kilka egzemplarzy, dając im wspólny numer inwentarzowy oraz kolejny numer egzemplarza (w nawiasie).

4. Przed rozpoczęciem katalogowania należy sprawdzić stan, w jakim książka się znajduje. Defekty — o ile są cenne — kataloguje się według ogólnych zasad (prócz tego, spisując je na osobnych arkuszach). W ten sposób tworzy się osobny ich wykaz, z którego w miarę możności usuwa się defekty, zastępując je egzemplarzami kompletnymi.

5. Na osobnych kartach lub arkuszach spisuje się po skatalogowaniu według ogólnych zasad — wydawnictwa periodyczne, ciągłe, seryjne, tworząc poza zwykłym katalogiem kartkowym, ogólnym — katalog-kontrolę wydawnictw powyższych.

6. Kataloguje się według przepisów katalogowania Związku Bibliotekarzy.

7. Karty katalogowe—bez tekstu drukowanego—z brystolu o wymiarze 12,2 × 16,1 mają układ następujący:

z lewej strony u góry numer inwentarza (czyli numer biblioteczny, w razie większej ilości egzemplarzy po numerze inwentarzowym podaje się w nawiasie kolejne numery ilości egzemplarzy). W środku karty u góry — hasło, niżej poczynając od lewego brzegu kartki wypisuje się tytuł, kopiując go i pozostawiając kropki, o ile hasło powtarza się w treści. Przy przepisywaniu karty tytułowej książek dawniejszych, dopuszczalne jest częściowe (nieznaczne) skracanie tytułu. Skróty należy zaznaczać kropkami. U dołu: po stronie lewej podaje się dane bibliograficzne — miejsce wydania, rok, wydawcę; po stronie prawej — ilość stron i tablic (o ile dzieło jest jednotomowe) lub (w wydaniach wielotomowych) ilość tomów, woluminów lub zeszytów.

8. Hasło tworzy się z: 1) nazwiska autora, 2) pierwszego wyrazu tytułu, 3) pierwszego rzeczownika tytułu, 4) wyrazów innych w tytule ważnych dla treści książki, 5) wyrazów nie znajdujących się w tytule, wyjaśniających jednak najlepiej treść książki, 6) wyrazów wyjaśniających geograficzną lub historyczną przynależność.

9. Karty główne pisze się atramentem czarnym; karty wyjaśniające — atramentem zielonym; odsyłacze pisze się: hasło atramentem czerwonym, resztę karty atramentem czarnym.

10. Kataloguje się w języku wydawnictwa katalogowanego. O ile nie jest to alfabet łaciński, daje się transkrypcję hasła alfabetem łacińskim.

11. Przy wyrazach złożonych (w szczególności dla języka niemieckiego) podaje się jako hasło karty głównej wyraz wyjaśniający lepiej treść; dla pozostałych części składowych daje się karty wyjaśniające.

12. Karta główna powinna zawierać skopiowany tytuł oraz kompletne dane bibliograficzne. Ilość stron podaje się dla wydawnictw jednotomowych; w wydawnictwach wielotomowych podaje się tylko ilość tomów (woluminów), rok wydania od — do (vide § 7).

13. Karty wyjaśniające (dodatkowe) zawierają jako hasło jeden z wyrazów wyszczególnionych w § 8, następnie powtórzenie karty głównej i w nawiasach klamrowych podane hasło karty głównej. Z adresu bibliograficznego podaje się miejsce i rok wydania.

14. Nazwy geograficzne i historyczne podaje się w brzmieniu polskim.

15. Czasopisma kataloguje się i inwentaryzuje jak i inne wydawnictwa, spisując je poza tym na kartach (wzór 9 (a, b, c, d) Poradni Bibliotecznej Z. B. P.).

Uwaga do p. 6. Instrukcja nasza obowiązuje w Bibliotece od 1931 r.; przepisy *dr Grycza* z 1934 r. nie zostały jeszcze całkowicie wprowadzone.

Sprawa układu katalogu bibliotek ministerialnych jest sprawą zupełnie specjalną. Rzadko kiedy czytelnik szuka sam, częściej zwraca się do personelu bibliotecznego z prośbą o dostarczenie mu materiału do tematu opracowywanego przez niego.

Jeżeli jednak czytelnik poszukiwać będzie sam, łatwiej odszuka dane dzieło, mając wszystkie materiały (książki, druki seryjne itd.) zgrupowane w jednym katalogu, niż gdyby musiał przeszukiwać różne katalogi. Katalog powinien być ujęty w pewien system—system przejrzysty. Katalog działowy daje zbyt wielkie pole do rozwinięcia indywi-

dualnych orzekań bibliotekarza, umożliwia nawet zatracenie kartki w katalogu. Dla bibliotek ministerialnych najpraktyczniejszy wydaje się katalog krzyżowy, rozszerzony przez uwzględnienie układu alfabetycznego i grupowego.

Katalog Biblioteki Ministerstwa Sprawiedliwości krzyżowy, układany jest na zasadach katalogów kartkowych alfabetycznych. Największy nacisk kładzie się na wyszczególnianie autora, na kartkach różniących się kolorem atramentu, wyszczególnia się pierwszy (najważniejszy) rzeczownik lub wyraz tytułu. Jeśli tytuł dzieła jest lepiej znany niż autor lub naukowy wydawca, główny nacisk kładzie się na rzeczownik główny tytułu (por. katalogowanie). Wobec tego, że układ wszystkich kart jest alfabetyczny, każdy kto zna autora, tytuł lub zasadniczą treść książki (kataloguje się również według tematu dzieła i geograficznej przynależności) będzie mógł znaleźć cały materiał w sprawie, która go interesuje a którym biblioteka rozporządza.

Układ katalogu. 1) Wszystkie karty katalogu mają układ alfabetyczny.

2) Odsyłacze pisma atramentem czerwonym grupuje się zawsze po kartach głównych i wyjaśniających.

3) Układ kart jest różny w dwóch grupach.

I. Układ w grupach z hasłem geograficznym (części świata, kraje, państwa itp.) jest chronologiczny według roku wydania; w obrębie lat— układ alfabetyczny według pierwszego wyrazu tytułu.

II. We wszystkich innych grupach: układ alfabetyczny według hasła, uwzględniając następnie kolejność alfabetyczną wyrazów tytułu (nie biorąc pod uwagę przyimków i przysłówków).

1) Najpierw grupujemy karty zbiorowe (np. prawo: ogólne, cywilne, karne itd.), w obrębie hasła jednakowego układ chronologiczny (w obrębie jednego roku wydania układ alfabetyczny według pierwszego wyrazu tytułu).

2) Sprawozdania, katalogi, statuty itp. układa się w zakresie wspólnego hasła według kolejnośc alfabetycznej pierwszego rzeczownika tytułu instytucji. Jeśli nazwa instytucji została z biegiem czasu zmieniona, należy podać odsyłacz od dawnej nazwy do nowej i układać kartki wszystkie pod ostatnią nazwą.

3) Karty katalogowe np. z hasłem: prawo, konstytucja, ustawa, zbiór ustaw, umowy, grupuje się najpierw ogólnie (dział ogólny, prawo cywilne, prawo karne itd.), następnie w/g działów, w każdym dziale według wyszczególnienia geograficznego, w tym zaś obrębie — chronologicznie (w razie jednakowych dat—alfabetycznie).

4) Karty jednobrzmiące (różne wydania tego samego dzieła) układa się według kolejności chronologicznej.

(Przykłady katalogowania podane są w przypisku).

Inne grupy instrukcji. Dalsze grupy instrukcji to:

IV — regulamin korzystania ze zbiorów (podany wyżej).

V — przechowywanie i kontrola księgozbioru.

1) Księgozbiór ustawiony jest według numeru bieżącego (nr inwentarza). Inwentarz posiada numery: 1—4079. 1. 1—VII. 140; OI, 02.... (Różna numeracja odpowiada różnemu pochodzeniu grup książek por. str. 1).

2) Z księgozbioru korzystać można, stosując się do regulaminu wyszczególnionego w części IV niniejszej instrukcji.

3) Jeśli książka jest wypożyczona, do czasu zwrotu książki należy na jej miejsce wstawić kartę tekturową z wynotowanym numerem inwentarzowym książki oraz notatkę, kto ją wypożyczył.

4) Rewersy z nazwiskami czytelników układa się według alfabetycznej kolejności nazwisk; rewersy z numerami książek układa się według kolejności numerów (nie uwzględniając zer na początku liczb).

5) Przy odbiorze wypożyczonej książki należy zwrócić czytelnikowi rewers (odcinek, na którym znajduje sie podpis wypożyczającego).

6) Kontrola wypożyczeń czasopism bieżących jest wyłączona z ogólnej kontroli i przeprowadzona według rewersału alfabetycznego.

7) Co miesiąc przeprowadza się obliczenie ruchu czytelników i ruchu książek. W końcu roku kalendarzowego wykonywa się ogólne zestawienie roczne.

8) Raz na rok przeprowadza się sprawdzanie stanu inwentarza, wyszczególniając ogólną liczbę księgozbioru, przybytek, ubytek — motywując ubytki.

VI — Dublety. Dublety, o ile nie są wykorzystane w bibliotekach sądowych, biblioteka przekazuje Bibliotece Narodowej. Na przechowywanie i inwentaryzowanie ich we własnym biurze jest za mało miejsca i za mały personel.

VII — Kancelaria. Biblioteka prowadzi wykaz akt wchodzących i wychodzących według systemu ogólnie przyjętego w Ministerstwie Sprawiedliwości.

Akta przechowywane są w bibliotece w ciągu dwu lat. Po upływie drugiego roku kalendarzowego przesyłane są do Składnicy Akt Ministerstwa.

Czytelnia. Biblioteka Ministerstwa Sprawiedliwości, jak to widać z regulaminu, jest dostępna dla pracowników naukowych z zewnątrz Ministerstwa. W lokalu biblioteki znajduje się sala czytelniana. Ilość

osób, korzystających z biblioteki w roku ubiegłym, wyniosła 1.054 (nie wliczone są tu dane, tyczące się zgłoszeń telefonicznych). Książek wypożyczono 1.407 (nie wliczając wypożyczeń czasopism bieżących).

Czasopisma. Czasopisma po zakończeniu rocznika oprawia się, mniej cenne wydawnictwa (lub drugie egzemplarze) broszuruje się; tomy o dużej ilości stron i cenniejsze — zarówno książki, jak i czasopisma — oprawia się w t. zw. oprawę półpłótno lub półskórek.

Przy zamawianiu czasopism na rok 1938 nasunęła mi się, jako temat do wypowiedzenia się kwestia, którą tu poruszam: porozumienie między kierownikami bibliotek ministerialnych, aby dla przeprowadzenia oszczędności, wyjaśnić jakie i ile egzemplarzy czasopism (zagranicznych) powinny poszczególne biblioteki prenumerować. Poza czasopismami, które powinny koniecznie znajdować się w danej bibliotece, zdarzają się i takie, które prenumeruje kilka bibliotek, mimo że nie są one niezbędne, i że wystarczyłaby mniejsza ilość egzemplarzy dla wszystkich bibliotek. Czasopisma, z których korzysta się rzadko w danej bibliotece, można by wypożyczać na ściśle określony czas innej bibliotece.

We wrześniu każdego roku zarządy bibliotek ministerialnych przesyłałyby wzajemnie spisy już prenumerowanych i nowoproponowanych czasopism i — po wzajemnym uzgodnieniu przewidywanych zamówień, przedstawiałyby w listopadzie listy do zatwierdzenia swym władzom. W grudniu lub styczniu listy zatwierdzone znów należałoby rozesłać do zarządów bibliotek. Wniosek o zamówienie w ciągu roku nowego czasopisma dla biblioteki, czasopisma, które w innej bibliotece już się znajduje, musiałby być bardzo szczegółowo umotywowany.

Oprócz list czasopism należałoby również stale przesyłać listy przybytków książek dla zarządów bibliotek, które by do porozumienia wyżej wymienionego przystąpiły.

Sprawa, która jest w tej chwili w toku i która raczej może interesować tylko biblioteki prawnicze, to przeprowadzenie centralnego katalogu wszystkich sądowych bibliotek w Państwie. Do sprawy tej powrócimy, gdy już zupełnie dojrzeje.

P r z y p i s y. Postaramy się na przykładzie wyjaśnić, jak wygląda katalog Biblioteki Ministerstwa Sprawiedliwości. Podajemy wzór według jednej książki skatalogowanej; przykłady wyjaśnią nam znaczenie kart zbiorowych i wyjaśniających.

1) 04058

Trusiewiczowa, Alina i
Gajewski, dr Marian
Prawa szkół akademickich (dalszego ciągu karty katalogowej nie podaję, chcąc zaznaczyć tylko system przyjęty w naszej Bibliotece).
[Hoesicka Teksty Ustaw nr 78]

Warszawa
1933 str. 355
Hoesick

(Karta ta — jako karta główna — pisana jest atramentem czarnym).

2) 04058 Gajewski, dr Marian (atramentem czerwonym)
vide:
Trusiewiczowa A. i . . . . . . (atramentem czarnym)
Prawa szkół akademickich . . . . . .

Warszawa
1933

3) 04058 Prawa (całość atramentem zielonym)
. . . . szkół akademickich . . .
(Trusiewiczowa, A. i
Gajewski, dr M.)

Warszawa
1933

4) 04058 [Szkolnictwo] (całość atramentem zielonym)
Prawa szkół akademickich . . .
(Trusiewiczowa, A. i
Gajewski, dr M.)

Warszawa
1933

5) Hoesick (całość atramentem zielonym nr wyd. 78 mieści się w kolejności liczb od 1 . . . . . .)

. . . . a Teksty ustaw

nr bibl.	nr wyd.	autor, tytuł
04058	78	Trusiewiczowa — Gajewski. Prawa szkół akad.

ORZECZNICTWO SĄDU NAJWYŻSZEGO

Istota czynu naruszenia cudzego prawa polowania a posiadanie karty łowieckiej; odpowiadzialność karno-administracyjna niezależnie od skazania przez sąd z art. 270 k. k. (art. 270 k. k. i art. 25 rozp. Prezydenta R. P. z 3.XII 1927 Dz. U. poz. 934 o prawie łowieckim).

Przestępstwa z art. 270 k. k. dopuszcza się zarówno ten, kto narusza cudze prawo polowania, posiadając kartę łowiecką i własny teren łowiecki jak i ten, kto ani karty, ani terenu łowieckiego nie posiada.

Dla ustawowej istoty czynu z art. 270 k. k. posiadanie lub nieposiadanie karty łowieckiej jest okolicznością obojętną i dlatego skazanie z art. 270 k. k. nie może obejmować wykroczenia przeciwko obowiązkowi posiadania karty łowieckiej przez tego, kto w tych czy innych okolicznościach poluje (art. 25 prawa łowieckiego oraz art. 10 rozp. Prezydenta R. P. z 22.III 1928 Dz. U. poz. 365).

Skazanie z art. 270 k. k., a następnie przez władzę administracyjną z art. 25 prawa łowieckiego za nieposiadanie karty łowieckiej przez naruszającego cudze prawo polowania nie stanowi ponownego skazania za ten sam czyn (3.XI 37 Nr 2 K. 1120/37).

Karcenie dzieci przez nauczyciela (art. 286 k. k.).

Aczkolwiek naruszenie nietykalności cielesnej samo w sobie stanowi przestępstwo z § 1 art. 239 k. k. ścigane z oskarżenia prywatnego, to jednak karcenie dzieci przez ich bicie, dokonane przez nauczyciela, będącego w rozumieniu art. 292 k. k. urzędnikiem, stanowi czyn zawierający cechy przestępstwa z art. 286 k. k., albowiem pomimo specjalnych uprawnień, jakie posiada nauczyciel w stosunku do dzieci, stosowanie jakichkolwiek kar cielesnych, a więc i zwykłego bicia, jest zakazane przez statut publicznych szkół powszechnych (Dz. U. Min. W. R. i O. P. Nr 14/1933 poz. 194) (3.VI 37 Nr 2 K. 650/37).

Tamowanie ruchu publicznego (art. 28 pr. o wykr.).

Tamowanie ruchu publicznego na drodze publicznej, np. przez utworzenie zgrupowania z kilkunastu osób, wypełnia znamiona wykroczenia przewidzianego w art. 28 pr. o wykr. (14.VI 37 Nr 3 K. 431/37).

St. Czerwiński.

ORZECZNICTWO NAJW. TRYBUNAŁU ADMINISTRACYJNEGO

Prawo nieślubnego dziecka do opieki trwałej w poszczególnej gminie.

Zmiany w zakresie prawa matki nieślubnego dziecka do lat 16 do trwałej opieki ze strony gminy powodują, zgodnie z art. 8 ust. 2 p. d) ustawy o opiece społecznej z 16.VIII 1923 (Dz. U. poz. 726) takie same zmiany i w odnośnym prawie tego dziecka (*Teza*).

Jakoby N. T. A. nie podzielił wywodów skarżącej gminy, dla nabycia i utrzymania prawa do opieki w danej gminie przez nieślubne dziecko, miarodajny był wyłącznie moment nabycia tego prawa przez dziecko, w szczególności skutkiem umieszczenia go w zakładzie opiekuńczym i pobytu tam w ciągu najmniej rocznego okresu czasu. Zdaniem Trybunału z postanowień p-któw b) — d) ust. 2 art. 8 cytowanej ustawy wynika, że prawo do trwałej opieki ze strony gminy, jakie te postanowienia zapewniają dzieciom do lat 16, nie jest ich własnym prawem, nabytym samodzielnie w myśl ogólnej zasady, wyrażonej w ust. 1 cyt. artykułu, lecz — jak to już również N. T. A. orzekł w wyroku z 20 V 1927 l. rej. 2729/26 — jest prawem do opieki, nabytym przez ich ojca, ewentualnie matkę (Wyrok z 14.V 1937 l. rej. 5119/34).

Ocena dowodów — sprzeczność świadectw lekarskich.

Jeżeli w sprawie o świadczenia uzależnione według prawa o ubezpieczeniu pracowników umysłowych (Dz. U. poz. 911/1927) od niezdolności ubezpieczonego do wykonywania swego zawodu, zachodzi sprzeczność między świadectwem lekarza zaufania Zakładu Ubezpieczeń czy też lekarza urzędowego a świadectwem lekarza prywatnego,—instancja odwoławcza jest uprawniona do rozstrzygnięcia sprzeczności według swobodnej oceny materiału dowodowego (Teza).

N. T. A. doszedł do wniosku, że wobec braku bliższych postanowień w ustawie dla oceny dowodów w tym zakresie, miarodajne są przepisy artykułów 50, 52 i 55 postępowania adm. Ocena ta nie jest wyłączona spod kontroli N. T. A., gdyż nie jest ona równoznaczna z dowolnością, a ograniczona zasadami logiki. Tym samym, skoro spory i poszczególne kwestie, w których władze administracyjne są uprawnione do rozstrzygania według swobodnego uznania, wyłączone są spod orzecznictwa N. T. A. tylko w granicach pozostawionych temu uznaniu, N. T. A. jest kompetentny do badania, czy władza administracyjna nie dopuściła się dowolności w ocenie materiału dowodowego, w szczególności także zawartego w świadectwach lekarskich (Wyrok z 25.V 1937 l. rej. 541/35).

Dowód ze świadków co do przebiegu służby zaborczej.

Świadkowie mogą być dopuszczeni jako środek dowodowy dla ustalenia przebiegu służby zaborczej w myśl rozp. Rady Ministrów z 8 VII 1932 (Dz. U. poz. 577) (Teza).

N. T. A. nie podzielił poglądu Ministerstwa Komunikacji, jakoby dowód ze świadków był niedopuszczalny, jako nieprzewidziany w cytowanym rozporządzeniu Rady Ministrów. Przy tym Trybunał powołał się na stanowisko zajęte przez siebie już w poprzednich wyrokach (z 27.I 1931 l. rej. 1483/29, z 16.V 1934 l. rej. 9988/32, z 18 XII 1934 l. rej. 2798/32) i stwierdził, że, jakkolwiek wyroki te odnoszą się do rozporządzenia Rady Ministrów o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników P. K. P. z 4.VII 1929 r. (Dz. U. poz. 448), to jednak nowe rozporządzenie (Dz. U. poz. 577/1932) nie wprowadziło żadnych zmian w odnośnych przepisach, ani też nie wprowadziło zakazu przyjmowania za dowód w pomienionej kwestii zeznań świadków, wobec czego zasada wypowiedziana w tych wyrokach ma analogiczne zastosowanie i do nowego rozporządzenia (Wyrok z 14.V 1937 l. rej. 5894/34).

Obowiązek ubezpieczenia członków zarządu spółki akcyjnej.

Pochodzący z wyboru członkowie zarządu spółki akcyjnej należą do osób, które w myśl art. 2 prawa z 24.XI 1927 (Dz. U. poz. 911) zatrudnione są u innych osób prawnych, pełniąc dla nich usługi, związane z członkostwem, zatem podlegają z tego tytułu obowiązkowi ubezpieczenia, od którego wszakże mogą być na żądanie zwolnieni na zasadzie art. 6 p. 5 cytowanego prawa (Teza). (Wyrok z 4.VI 1937 l. rej. 3835/35 i 3838/35.

Uprawnienie do wyboru imienia dla dziecka ślubnego.

Na obszarze b. zaboru austriackiego winny być do metrykalnej księgi urodzin wpisane te imiona dziecka ślubnego, które obrali rodzice. W razie nieosiągnięcia porozumienia w tym względzie decydująca jest wola ojca (Teza).

Uchylając z powodu wadliwego postępowania decyzję Ministerstwa oddalającą odwołanie skarżącego, N. T. A. wziął pod uwagę: 1) że do metrykalnej księgi urodzin winny być wpisane te imiona, które zostały dziecku nadane przez osoby do tego uprawnione a więc co do dziecka ślubnego przez rodziców, a w braku porozumienia między nimi — przez ojca (§§ 91 i 147 k. c. austr. oraz § 144 — w drodze analogii); 2) że pozwana władza nie przeprowadziła postępowania w kierunku sprawdzenia zarzutów skarżącego, iż nadanie imion dziecku w danym wypadku nastąpiło bez skarżącego — jako ojca — woli, a nawet wiedzy. (Wyrok z 5.VII 1937 l. rej. 2439/34).

W. Czapiński

KRONIKA

ADMINISTRACJA

Szczegółowy podział czynności Minstwa Spraw Wewnętrznych. Min. Spr. Wewn. opracowało jednolity tekst szczegółowego podziału czynności i rozesłało go poszczególnym komórkom organizacyjnym pismem z 25.IV b. r. Nr GL. 2a-1/4 dla użytku urzędowego. Podział ten jest tymczasowy i po przeprowadzeniu we właściwym czasie rewizji statutu organizacyjnego Min. — co zapewne nastąpi w związku z przejściem Biura Aprowizacyjnego do Min. Roln. i Ref. Roln. — poddany zostanie rewizji również obecny szczegółowy podział czynności.

1) Zmiana nazw województw pomorskiego i poznańskiego. 2) Ustalanie nazw miejscowości niezamieszkanych. W powyższych sprawach Min. Spr. Wewn. zwróciło się o opinię do Komisji Ustalania Nazw Miejscowości przy Głównym Urzędzie Statyst.

Na jednym z ostatnich posiedzeń Komisja swoje zdanie co do ewent. zmiany nazw województwa poznańskiego i pomorskiego w związku ze zmianą granic tych województw wyraziła w następującej rezolucji:

1) Woj. poznańskie w nowych granicach będzie obejmowało całą pierwotną Wielkopolskę: przedrozbiorowe woj. poznańskie i kaliskie z późniejszym gnieźnieńskim, które sięgały poza Kalisz, Konin, Koło. Ten podział pierwotny Polski jest też istotny etnograficznie, bo włączone teraz do Poznańskiego powiaty b. Kongresówki do dziś mówią dialektem nie mazowieckim, nie kujawskim, ale właśnie ściśle wielkopolskim. Nazwa „województwo wielkopolskie" będzie więc zgodna tak z tradycją jak i z żywymi do dziś stosunkami etnicznymi.

W sprawie zmiany nazwy woj. pomorskiego Komisja z konkretnym wnioskiem zdecydowała nie występować.

2) W sprawie ustalania nazw miejscowości niezamieszkanych Komisja miała wypowiedzieć się: a) czy uważa, że zdekoncentrowanie całej akcji ustalania nazw topograficznych na wojewodów jest celowe i nie wprowadzi rozbieżności w traktowaniu jednego i tego samego zagadnienia; b) czy Komisja na podstawie doświadczenia zdobytego w dotychczasowej pracy nad ustalaniem nazw miejscowości zamieszkanych mogłaby ustalić ogólne wytyczne dla wojewodów.

W dyskusji przeprowadzonej przez Komisję przeważało zdanie, że: a) jeśli idzie o dekoncentrację akcji na wojewodów, niewątpliwie po-

ciągnie ona za sobą niejednolitość w traktowaniu tych samych kwestyj, wykazała to dotychczasowa praktyka masowego ustalania nazw miejscowości zamieszkanych; b) do sprawy wydania przez Komisję Ustalania Nazw wskazówek wytycznych dla komisyj wojewódzkich należy ustosunkować się negatywnie. Pominąwszy już kwestię, że wydanie takiego elaboratu wymagałoby wielkiego nakładu pracy, byłby on za duży na to, aby komisje mogły z niego korzystać. Ponadto Komisja Ustalania Nazw w składzie dzisiejszym nie mogłaby ustalić zasad wytycznych dla pracy nad ustalaniem nazw miejscowości niezamieszkanych, ponieważ większość przedstawicieli ministerstw jest zainteresowana tylko w nazwach obiektów zamieszkanych (Min. Poczt i Tel., Min. Komunikacji).

Ostatecznie Komisja Ustalania Nazw wyraziła opinię, że: a) sprawę ustalania nazw miejscowości niezamieszkanych należy w całości zawiesić ze względu na brak materiału rzeczowego oraz odpowiednich funduszów na rozpoczęcie akcji ustalania; b) rzeczy wyjątkowe, dotyczące nazw miejscowości niezamieszkanych, należy załatwiać komisyjnie.

Służba w oddziałach Obrony Narodowej. W związku z powoływaniem żołnierzy Obrony Narodowej do służby w oddziałach O. N. Min. Spr. Wewn. w poroz. z Min. Spr. Wojsk. pismem okólnym z 6.V. b. r. Nr Wojsk, E. 4/2/7 do wojewodów i starostów wyjaśniło, że karty powołania do służby w Obr. Narod. na ćwiczenia doraźne i okresowe z obowiązkiem natychmiastowego stawiennictwa rozsyłane są przez dowódców pododdziałów O. N. przy pomocy gońców własnych, żołnierzy O. N. lub członków organizacji P. W.

Na ćwiczenia doraźne lub okresowe ze stawiennictwem terminowym, doręczanie kart powołania odbywa się jak wyżej lub za pośrednictwem zarządów gmin. W ostatnim wypadku doręczanie kart powinno być załatwiane w trybie analogicznym do powołania na normalne ćwiczenia wojskowe.

Jeśli powołani na ćwiczenia do oddziałów O. N. nie zgłoszą się, władze admin. ogólnej obowiązane są na żądanie dowódców oddziałów O. N. przeprowadzać poszukiwania tak, jak to ma miejsce z uchylającymi się od normalnych ćwiczeń wojskowych.

Rodzinom rezerwistów żołnierzy O. N. przysługuje prawo do zasiłków za każdy dzień ćwiczeń w oddziałach O. N., o ile powołani na ćwiczenia w oddziałach O. N. nie otrzymają za nieprzepracowane dni w czasie ćwiczeń swojej stałej płacy lub zarobku. Uprawnienie do zasiłku wynika z tego, że oddziały O. N. są wojskiem, a służba w nich opiera się na ustawie o powsz. obow. wojsk.

Nadawanie medalu „Za Długoletnią Służbę" w dziale administracji Minstwa Spraw Wewn. W sprawie tej Minister Spr. Wewn. dn. 27.IV b. r. Nr Pers. 801/80 zarządził, co następuje:

1. Określił władze uprawnione do nadawania medalu. Sobie zastrzegł nadawanie: a) urzędnikom i funkcjon. niż. Zarz. Centr. oraz

Państw. Zakładów Wodociąg. na Górn. Śląsku i Gazety Administracji, tudzież prezesowi i pracown. Zw. Rewiz. Samorządu Terytor.;

Obecnym i byłym szefom i ich zastępcom wojew. władzy admin. ogóln., komendantowi gł. P. P., dyrektorowi i wicedyrekt. Gł. Urzędu Stat., prezesom woj. Sądu Adm. w Poznaniu i Toruniu, staroście i wicestar. krajow. oraz przewodn. rady miejsk., prezydentowi i wiceprez. w Zarząd. Miejskim w Warszawie, tudzież byłym stale płatnym ławnikom Magistr. m. st. Warszawy.

2. Upoważnił Komendanta Główn. P. P. do nadawania medalu: a) obec. i byłym oficerom P. P.; b) obecn. i byłym urzędnikom P. P. od IX gr. up. wzwyż.; c) w służbie i zwoln. szeregowym, kandydatom kontrakt. na szereg., urzędnikom od X gr. up. w dół, pracownikom kontr. i niższym, pozostających i byłych (zwolnionych) na etacie Komendy Główn. i w jednostkach podległych bezpośr. Komendzie Głównej.

3. Upoważnił komendantów woj. P. P i na m. st. Warszawę do nadawania szeregowym, urzędnikom od X gr. up. w dół, pracownikom kontrakt. i niż. funkc., którzy pełnią lub pełnili ostatnio służbę w urzędach im podległych.

4. Spośród funkcjon. pol. woj. śląsk. medal będzie nadawany: a) przez wojewodę śląsk. — tym kategoriom funkc., którym w P. P. nadawanie medalu zastrzeżono dla Komendanta Główn. P. P. (pkt. 2). b) przez komendanta główn. pol. śląsk.—tym kategoriom funkc., którym nadawanie medalu w P. P. przekazano komendantom woj. (pkt. 3).

5. Personelowi cywilnemu K. O. P. medal nadawany będzie przez dowódcę K. O. P.

6. Urzędnikom, funkc. niższym i pracown. kontr. G. U. Stat. — z wyj. osób, wym. w pkcie 1 b — medal będzie nadawany przez dyrektora G. U. S.

7. Poza tym nadawanie medalu Minister przekazał wojewodom i Komisarzowi Rządu na m. st. Warszawę odnośnie do osób, które na obsz. województw lub m. Warsz. służą lub służyły ostatnio w urzędach i instytucjach: a) admin. spraw wewn., b) samorządu teryt.— lub w innych instytucjach publiczno-prawnych, podległych w ostatniej instancji nadzorowi Ministra Spraw Wewn.

Następnie Minister w omawianym zarządzeniu unormował tryb postępowania przy załatwianiu spraw o nadanie medalu m. in., że:

1) W dn. 1 każdego mies., począwszy od 1.V b. r., władze, urzędy i inne instyt., w których służba daje prawo do medalu, sporządzają z urzędu według specjalnego wzoru wykazy funkcjon., którzy uzyskali prawo do medalu, i wykazy te przesyłają bezzwłocznie w 2 egzemplarzach władzy, uprawnionej do nadawania medalu.

2) Władza, uprawniona do nadawania medalu, wystawia dyplomy nadania i odsyła je urzędowi, który wniosek przedstawił, celem doręczenia dyplomów osobom interesowanym.

3) Jeżeli o przyznanie medalu zgłoszą się osoby, nie posiadające zdaniem instytucji, prawa do medalu, instytucja ta winna o wydanie decyzji odmownej wystąpić bezpośrednio do Min. Spr. Wewn.

Pozyskiwanie kandydatów do służby państwowej spośród pracowników przedsiębiorstw państwowych. Min. Spr. Wewn. pismem ok. z 21.IV b. r. Nr Pers. 1101/14 podało władzom podległym do wiadomości pismo okólne Prezydium Rady Min. z 9.IV b. r. Nr 48-55/15 o pozyskiwaniu kandydatów do służby państwowej spośród pracowników przedsiębiorstw państwowych oraz treść pisma P. K. O. w tej sprawie z 14.II b. r. L. 456/Og.

W piśmie tym P. K. O. zaznacza, że Prezydium Rady Min. zwróciło się okólnikiem Nr 25 z dn. 15.V 1936 r. do wszystkich ministerstw z prośbą, by przyjęcie do służby w przedsięb. i instytucjach państw. pracowników, pozostających w służbie państw., było uzależnione od uprzedniego porozumienia z władzą przełożoną pracownika.

Zdarzają się jednak wypadki—jak podnosi P. K. O.,—że również pracownicy przedsięb. i instytucyj państw. przechodzą do służby państw. w drodze bezpośredniego porozumienia z odnośnymi władzami, które nie uzgadniają tych spraw z władzą przełożoną pracownika.

Ponieważ w takich wypadkach następuje niewątpliwie uszczerbek dla instytucji, która traci fachowo wyszkolonego pracownika, P. K. O. prosi o spowodowanie, o ile to możliwe, wydanie okólnika, który by sprawy przejścia pracowników instytucyj państw., a w szczególności instytucyj bankowych — do służby państw. regulował w sposób analogiczny, jak cyt. wyżej okólnik Prez. Rady Min. w odniesieniu do funkcjonariuszów państw.

Górna granica wieku osób powoływanych do zastępczego powszechnego obowiązku wojskowego. Pismem okólnym z 26.IV b. r. Nr Wojsk. F. 25/2, skierowanym do wojew. i starostów, Min. Spr. Wewn. wyjaśniło, że górną granicą wieku, do której mogą być powoływane do spełnienia zastępczego powszechnego obowiązku wojsk. osoby, które uregulowały stosunek do pow. obow. wojsk. nie w wieku poborowym, lecz później, jest wiek 50 lat życia.

Zatwierdzanie projektów wodociągowo-kanalizacyjnych. Do Funduszu Pracy nadsyłane są liczne wnioski związków samorz. o przyznanie kredytów na budowę urządzeń wodociągowo-kanalizacyjnych.

Ponieważ w większości przypadków nie załączane są do podań zezwolenia władz wojew. na wykonywanie robót według zatwierdzonych projektów, Fundusz Pracy musi podania te załatwiać odmownie, co odbija się ujemnie na stanie zatrudnienia i gospodarce inwestycyjnej samorządów.

Ze względu na powyższe Min. Spraw Wewn. zwróciło się pismem okólnym z 25.IV b. r. Nr B. S. 9-177 do wojewodów, aby sprawy związane z zatwierdzaniem projektów technicznych urządzeń wodociągowo-kanalizac. były załatwiane możliwie szybko.

Minstwo ponadto poleca wojewodom wywarcie wpływu na podległe im związki samorządowe, aby projekty urządzeń wodociągowo-kanalizac. były opracowywane w odpowiednim czasie i miały szanse

na uzyskanie zatwierdzenia przed zamierzonym terminem rozpoczęcia robót.

„Dzień Spółdzielczości“. Wzorem lat ubiegłych związki spółdzielni urządzają 12.VI r. b. obchód „Dnia Spółdzielczości“. Min. Spraw Wew. pismem okólnym poleciło wojewodom i starostom, o ile nie będą stały na przeszkodzie względy bezpieczeństwa, porządku i spokoju publicznego, aby władze ustosunkowały się przychylnie do organizowanych w tym dniu przez komitety „Dnia Spółdzielczości“ zgromadzeń, widowisk, zabaw itp. imprez.

O wydobywaniu dokumentów szpitalnych żołnierzy b. armii austriacko-węg. na terenie Rumunii. Konsulat Rzplitej Pol. w Bukareszcie otrzymuje stale liczne prośby obywateli polskich o wydobywanie dokumentów szpitalnych względnie wojskowych żołnierzy b. armii austr.-węg. z miejscowości węgierskich, należących obecnie do Rumunii.

Mimo właściwości terytorialnej, Konsulat Rzplitej Pol. w Bukareszcie nie może załatwiać pozytywnie tych próśb, albowiem wszelkie archiwa ewidencyjne i szpitalne b. armii austr. zostały wyewakuowane przez wspomniane władze austro-węg. Znajdować się mogą albo w austr. albo węg. archiwach wojsk.

Rzeczowo kompetentny w tych sprawach może być Konsulat Rzplitej Pol. w Wiedniu odnośnie do b. żołnierzy austriackich, przy czym pewna część aktów znajdować się może w węgierskim ministerstwie wojny.

Powyższe Min. Spraw Wewn. pismem okólnym z 28.IV r. b. nr GL. 65-13 podało wojewodom i starostom do wiadomości.

SAMORZĄD

Sprawa inspekcji nad związkami samorządowymi w powiatach. W dn. 28.IV odbyła się w Minstwie Spraw Wewn. konferencja, poświęcona opracowaniu instrukcji, mającej unormować czynności inspekcyjne, prowadzone w stosunku do miast niewydzielonych, gmin wiejskich, gromad oraz związków międzykomunalnych gmin. Czynności inspekcyjne prowadzą przede wszystkim wydziały powiatowe i, w mniejszym stopniu, starostwa. Poza tym uprawnione są do inspekcji i podejmują ją także inne powiatowe władze i instytucje publiczne, każda w dziedzinie swej kompetencji. Instrukcja regulująca inspekcję powiatową wydana w swoim czasie przez Minstwo Spraw Wewn. obecnie jest przestarzała i Minstwo uznało za potrzebne podjęcie nowego jej opracowania.

Konferencji przewodniczył dyrektor deptu p. Podwiński. Obecni byli—w liczbie około 30 osób przedstawiciele zainteresowanych instytucji: Zw. Rewizyjnego Samorządu Teryt., Zw. Miast Pol., Zw. Powiatów Rzplitej, Zw. Gmin Wiejskich, Zw. Pracowników Samorządu Teryt. oraz zaproszeni znawcy spośród urzędników państwowych i samorządowych

z Warszawy i prowincji. Konferencja przeprowadziła obszerną dyskusję nad rozesłanym uprzednio uczestnikom projektem wstępnym instrukcji, opracowanym przez inspektora p. Bogatkowskiego z Minstwa Spraw Wewn. Zebrani zgodnie wykazywali dużą potrzebę unormowania inspekcji powiatowej, wobec zaszłych w ostatnich latach zmian w ustawodawstwie, rozrostu gospodarki samorządowej i pracy w urzędach samorządowych, skutkiem obarczania samorządów nowymi obowiązkami.

Ze względu na obszerne wypowiadanie się uczestników konferencji w dniu 28 kwietnia ukończona została tylko dyskusja ogólna — nad podstawowymi zasadami instrukcji. Szereg uczestników konferencji złożyło szczegółowe wnioski i uwagi do wstępnego projektu instrukcji, a niektóre osoby i instytucje zapowiedziały nadesłanie swych uwag Ministerstwu dodatkowo. Materiały z konferencji Ministerstwo ma zużytkować przy opracowywaniu instrukcji.

Pracownicy w urzędach skarbowych do czynności manipulacyjnych, związanych z egzekucją należności na rzecz samorządów. Wobec zdarzających się wypadków zwracania się władz samorządowych do izb skarbowych z wnioskami o zatrudnienie w urzędach skarbowych specjalnych pracowników do uintensywnienia egzekucji należności na rzecz samorządów, Min. Spr. Wewn. zasadniczo zajęło stanowisko przeciwko zatrudnianiu tego rodzaju pracowników w urzędach skarbowych.

Jednakże w przypadkach wyjątkowych, gdy na poszczególnych terenach okaże się konieczność uintensywnienia akcji egzekucyjnej na rzecz samorządów, Ministerstwo nie będzie się sprzeciwiać zaangażowaniu wspomnianych pracowników na ściśle określony czas, potrzebny do ściągnięcia zaległych danin.

W związku z powyższym, Min. Skarbu, utrzymując zasadniczo nadal swe stanowisko, określone w zarządzeniu L. B. P. 5888/36 z 6.VIII 1936, zezwoliło w przypadkach wyjątkowych na zatrudnienie w urzędach skarbowych pracowników do czynności manipulacyjnych związanych z egzekucją należności na rzecz samorządów, z tym jednak zastrzeżeniem, że zaangażowanie tych pracowników może nastąpić jedynie na wniosek zainteresowanych samorządów i pod warunkiem uzyskania w każdym poszczególnym wypadku zgody właściwego wojewody, przy czym uzgodniony powinien być tak okres zatrudnienia pracownika jak również i wysokość jego wynagrodzenia.

Zawarcie umowy z omawianymi pracownikami winno być dokonane na takich samych zasadach, na jakich przyjmowani są pracownicy do czynności manipulacyjnych, związanych z egzekucją należności na rzecz ubezpieczalni społecznych.

Na wynagrodzenie tych pracowników zainteresowane samorządy winny przekazywać odpowiednie kwoty bezpośrednio izbom skarbowym.

O każdym przyjęciu pracownika do czynności na rzecz samorządu należy powiadomić bezzwłocznie Min. Skarbu z podaniem warunków zawartej umowy.

Powyższe stanowisko Min. Skarbu i Min. Spr. Wewn. zostało zakomunikowane jako pismo okólne wojewodom i dyrektorom izb skarbowych.

Współdziałanie wydziału wojewódzkiego przy składaniu z urzędu członków organów samorządowych. Rozpatrując sprawozdanie z działalności jednego z wydziałów wojewódzkich Ministerstwo Spraw Wewn. stwierdziło, że w sprawozdaniu tym zaliczono sprawy składania z urzędu członków organów samorządowych do spraw, w których wydział wojewódzki współdziała z głosem doradczym. W związku z tym, pismem z dn. 16.IV 1938, nr SS. 63/2-34 Min. Spr. Wewn. przypomniało, iż zgodnie z przepisami art. 70, ustęp (2) i (3) ustawy z 23.III 1933 (Dz. U. poz. 294) wydział wojewódzki w wymienionych sprawach współdziała z głosem stanowczym.

Kwestia obowiązywania zarządzenia dyscyplinarnego z 24.II 1928 r. na obszarach włączonych z dniem 1.IV 1938 r. do woj. poznańskiego i pomorskiego z woj. łódzkiego i warszawskiego. Mstwo S. W. w piśmie z 30.IV 1938 r. nr S. S. 41/1614-1 wystosowanym do tego Urzędu Wojew. Poznańskiego wyjaśniło, że w powiatach włączonych do woj. poznańskiego i woj. pomorskiego z woj. łódzkiego i warszawskiego na podstawie ustawy z 12.VI 1937 r. o zmianie granic woj. poznańskiego, pomorskiego, warszawskiego i łódzkiego (Dz. U. poz. 350) nie obowiązuje rozporządzenie Prez. Rz. z 24.II 1928 r. o odpowiedzialności dyscyplinarnej funkcjonariuszów publicznych na obszarze woj. poznańskiego i pomorskiego, nie podlegających przepisom dyscyplinarnym, wydanym dla całego obszaru Rzplitej Polskiej (Dz. U. poz. 206).

Powołana bowiem ustawa z dn. 12.VI 1937 r. w art. 2 ust. (1) postanawia, że zmiany w podziale administracyjnym, określone w art. 1, nie powodują — z zastrzeżeniem przepisów zawartych w ust. (2) — (7) — na obszarze przyłączonych powiatów zmiany przepisów prawnych, obowiązujących w tych powiatach w dniu 31.III 1938 r. W przepisach zaś ust. (2)—(7) art. 2 nie ma postanowienia o rozciągnięciu mocy obowiązującej rozporządzenia Prez. Rz. z 24.II 1928 r. na obszar powiatów włączonych do woj. poznańskiego i pomorskiego z woj. łódzkiego i warszawskiego.

Inauguracja prac Rady Naukowej Instytutu Pracy Samorządu Terytorialnego. Dnia 26 kwietnia b. r. w Pałacu Staszica odbyło się inauguracyjne posiedzenie Rady Naukowej Instytutu Pracy Samorządu Terytorialnego. Zasadniczym zadaniem Rady Naukowej jest podjęcie prac naukowo badawczych nad samorządem i skoordynowanie ich z innymi instytucjami naukowymi oraz badaczami zagadnień samorządowych. Udział w pracach Rady Naukowej biorą wybitni znawcy przedmiotów, zarówno teoretycy — profesorowie i wykładowcy wyższych uczelni — jak i mający wieloletnie doświadczenie praktycy.

Zebranie zagaił prezes Instytutu W. Zbikowski, który po powitaniu obecnych przedstawił genezę Instytutu Pracy Samorządu Teryt., sprawozdanie z dotychczasowej jego działalności oraz podkreślił względy, dla których została powołana Rada Naukowa.

Z kolei p. K. Kühn wygłosił referat programowy poświęcony przyszłej działalności Rady Naukowej, w którym podniósł, że samorząd w swej istocie, w swej strukturze i w swej wewnętrznej treści jest zawsze wytworem indywidualnym narodu, produktem swoistym umysłowości, psychiki i charakteru każdej społeczności. Wobec tego za punkt wyjścia do prac naukowo-badawczych nad samorządem w Polsce powinna być przyjęta gruntowna analiza organizmów społecznych, z jakich składa się nasza społeczność i badanie jej struktury psychicznej. Rada Naukowa miałaby za zadanie podjęcie tych badań i skoordynowanie ich z innymi badaczami i instytucjami naukowymi, prowadzącymi je dla swoich celów. Rada Naukowa miałaby poza tym za zadanie opracowywanie opinii naukowych o poszczególnych zagadnieniach samorządowych. Zdaniem referenta należy tworzyć teoretyczne podstawy polskiego samorządu. Nigdzie jeszcze dotąd nie udało się zbudować naukowej teorii samorządu, choć próby już są podejmowane u innych narodów. Ambicją więc naszą powinno być podjęcie gruntownych i systematycznych studiów naukowych nad dziedziną zjawisk samorządnych.

Nad referatem tym w końcu posiedzenia wywiązała się żywa dyskusja, po czym przyjęto regulamin Rady Naukowej i dokonano wyboru Prezydium Rady i komisyj w składzie następującym: *Prezydium Rady*: prezes — p. K. Kühn, wiceprezesi — dyr. K. Korniłowicz i dr J. Chałasiński, sekretarz — p. W. Kaczyński. *Komisja Naukowa:* prof. L. W. Biegeleisen, prof. J. Bystroń, prof. S. Dziewulski, min. M. Z. Jaroszyński, prof. K. Krzeczkowski, prof. S. Okulicz, prof. B. Wasiutyński, prof. F. Znaniecki. *Komisja Programowa*: prof. L. W. Biegeleisen, prof. T. Bigo, dyr. M. Bilek, prof. A. Dobrowolski, min. M. Z. Jaroszyński, insp. K. Romaniuk, prof. C. Znamierowski. *Komisja Bibliograficzna*: prof. L. W. Biegeleisen, prof. K. Krzeczkowski, dyr. S. Podwiński, insp. K. Romaniuk, inż. J. Stamirowski.

POLICJA

Zakończenie kursu kandydatów na oficerów P. P. Dnia 29 kwietnia w obecności p. komendanta głównego P. P. gen. Zamorskiego odbyło się w sali konferencyjnej Komendy Głównej P. P. uroczyste zakończenie 10-miesięcznego kursu specjalnego szeregowych P. P., kandydatów na oficerów. Kurs ukończyli wszyscy powołani w liczbie 43, z tego z wynikiem b. dobrym 5, dobrym — 33, dostatecznym — 5.

Meldowanie się przełożonym. W związku z punktem VII RKG nr 730 komendant główny P. P. rozkazem 749 p. I wyjaśnił, że przykłady meldunków, podane w tym punkcie dotyczą istotnej treści, którą zawierać mają meldunki. Przykłady te jednak nie naruszają formułki meldunku, używanej dotychczas tak samo w wojsku, jak i w policji. Dalej rozkaz podaje przykładowo pełne brzmienie formułki meldunku.

Z WOJEWÓDZTWA WARSZAWSKIEGO

Wyrok N. T. A w sprawie rozwiązania Rady Miejskiej m. Płocka. Wyrokiem z dnia 30.XII 1937 l. rej. 3660/34 Najwyższy Trybunał Administracyjny uchylił zarządzenie Min. Spr. Wewnętrznych z 27.II 1934 Nr SS. 2776/1/P/34 w sprawie rozwiązania organów ustrojowych gminy m. Płocka w części dotyczącej rozwiązania Rady Miejskiej m. Płocka z powodu wadliwego postępowania.

Ministerstwo postanowiło nie wydawać żadnej nowej decyzji w tej sprawie na podstawie art. 89 rozp. Prezydenta Rzplitej z 27.X 1932 o N. T. A. (Dz. U. poz. 806). W obecnym bowiem stanie prawnym, jaki powstał po wejściu w życie ustawy samorządowej z 23.III 1933 (Dz. U. poz. 294), zwłaszcza wobec przepisu art. 115 ust. (3) tej ustawy, w myśl którego w ciągu 12 miesięcy po wejściu jej w życie musiały być zarządzone bez względu na czas trwania bieżącej kadencji wybory organów ustrojowych miejskich na podstawie nowych przepisów, przywrócenie do urzędowania rozwiązanej uchylonym zarządzeniem Min. Spr. Wewnętrznych Rady Miejskiej m. Płocka, która wybrana była jeszcze w r. 1930 na podstawie dawnych przepisów wyborczych, byłoby prawie niedopuszczalne, ewentualne zaś ponowne jej rozwiązanie w postępowaniu niewadliwym byłoby oczywiście bezprzedmiotowe.

W sprawie pieczęci Wydziału Wykonawczego Komisji Klimatycznej Uzdrowiska Otwock. W odpowiedzi na zapytanie Urzędu Woj. Warszawskiego Min. Spr. Wewn. w porozumieniu z Min. Op. Społ. w piśmie z dn. 30.IV 1938 r. Nr SS. 32/34-4 wyjaśniło, że w uzdrowisku Otwocku, które nie jest ani uzdrowiskiem państwowym, ani samorządowym, specjalne organa uzdrowiskowe, jakimi są Komisja Klimatyczna i Wydział Wykonawczy Komisji Klimatycznej, powinny używać pieczęci zatwierdzonych na podstawie art. 19 ust. 5 rozp. Prezydenta Rzplitej z 24.XI 1930 (Dz. U. poz. 629) przez Min. Op. Społ. w porozumieniu z Min. Spr. Wewnętrznych.

Z WOJEWÓDZTWA ŁÓDZKIEGO

Posiedzenie Rady Wojewódzkiej. Dnia 24.III 1938 r. odbyło się w Łodzi posiedzenie Rady Wojewódzkiej pod przewodnictwem wojew. A. Hauke-Nowaka. Po zagajeniu posiedzenia przez wojewodę, nacz. Wydziału Samorządowego w Urz. Wojew. inż. J. Jellinek złożył sprawozdanie z działalności samorządu terytorialnego w okresie 1936/37, inż. J. Bojkiewicz nacz. Wydziału Komunikacyjno-Budowlanego sprawozdanie z działalności administracji komunikacyjno-budowlanej w tym samym okresie, nacz. J. Orłowski — sprawozdanie z działalności administracji rolnictwa i ref. roln., nacz. inż. E. Głogowski — sprawozdanie z działalności admin. przemysłowej. Nad wygłoszonymi referatami rozwinęła się dyskusja, w której zabierali głos: delegat Kuratorium O. S. warszawskiego, Cz. Statkiewicz (w sprawie budowy szkół), prez. m. Zgierza J. Świercz (sprawa bezrobocia a samorząd), delegat pow. radomszczańskiego L. Pleszczyński (zatrudnianie bezrobotnych miejskich, walka z pryszczycą i in.), prez. Izby Przem.-Handlowej Maciszewski

(sprawy przemysłu tekstylnego) W. Nowicki (przestępczość na wsi, sprawy rolnicze i in.), wiceprezes m. Pabianic Szczerkowski, dyr. Wojew. Biura Funduszu Pracy K. Jagiełło i wicedyr. Dyr. Okręg. Kol. Państwowych J. Siekierski. Następnie Rada Wojew. uchwaliła zaopiniować przychylnie projekty 3 rozporządzeń wojewody w sprawie publicznego przedsiębiorstwa melioracyjnego na terenie pow. wieluńskiego do regulacji rzeki Pysznej w Oleśnicy, odwodnienie bagien starzenickich i regulacji kanału Kopydłów—Krzyworzeka, w sprawie publ. przeds. regulacyjnego w powiecie łódzkim, oraz publ. przedsiębiorstwa meliorac. w powiatach sieradzkim i łaskim. Sprawozdanie z działalności Wydziału Woj. złożył inż. T. Świnarski. Następnie dokonano wyboru inż. St. Leopolda na członka, a J. Piotrowskiego, Fr. Bartczaka i M. Bugajczyka na zastępców członków Wydziału Wojewódzkiego. Na delegata Rady Wojew. do Rady Zw. Straży Pożarnych wybrano St. Fiszera.

Z WOJEWÓDZTWA KIELECKIEGO

Sprawozdanie z działalności wojewódzkich organów kolegialnych w Kielcach w 1936/37. *Rada Wojewódzka.* Rada Wojewódzka odbyła dwa posiedzenia, a mianowicie 26.II 1937 i 28.XII 1937 r. Na tym ostatnim posiedzeniu poza rozpatrzeniem sprawozdania z działalności administracji państwowej na terenie wojew. kieleckiego za r. 1936/37, wygłoszono 3 referaty na temat Centralnego Okręgu Przemysłowego, a mianowicie: „C.O.P. a ziemia kielecka“ — p. Rakowski, zast. dyr. dep. w Min. Skarbu, „Charakterystyka terenów C.O.P. pod względem rozbudowy przemysłowej” — p. Malesza, szef biura planowania przy gabinecie wicepremiera i „zamierzenia Rządu w dziedzinie budowy i utrzymania dróg w C.O.P., ze szczególnym uwzględnieniem woj. kieleckiego“ — p. inż. Sajkowicz, nacz. wydz. w Min. Komunikacji.

Wydział Wojewódzki. Wydział Woj. odbył 15 posiedzeń, na których załatwił 986 spraw, z czego z głosem stanowczym 942 sprawy, z głosem opiniodawczym 44 sprawy. Przeciętnie na 1 posiedzenie przypadało 66 spraw. Podział tych spraw według kategorii wyszczególnionych w art. 55 roz. Prez. R. P. z 19.I 1928 (Dz. U. R. P. Nr 80, poz. 555 z r. 1936) przedstawia się następująco:

Z art. 55, pkt 1	— 351 spraw	Z art. 55, pkt 4	— 2 spraw
„ „ 2	— 333 „	„ „ 6	— 109 „
„ „ 3	— 90 „		

Ponadto z art. 47, ustęp 12 — 4 sprawy; z art. 54 (wyrażenie opinii) — 44 sprawy; z art. 61, ustęp 12 — 4 sprawy; z art. 63, ustęp 13 — 48 spraw i 1 rozporządzenie wojewody, wydane na podstawie art. 108 zmieniające częściowo rozporządzenie o ustaleniu norm dla wymiaru i wykonania świadczeń w naturze na niektóre cele publiczne.

Na posiedzeniu 29.IX 1937 wydział wojewódzki ustalił swój budżet w wysokości 53.000 zł po stronie wydatków i dochodów; w myśl przepisów art. 61, ustęp 12 cyt. rozp. Prezydenta R. P. udział w kosztach

urzędowania wydziału wojewódzkiego ustalono na 1.500 zł rocznie. Z nadwyżek budżetowych uchwalono przeznaczyć 25.000 zł na budowę pomnika Legionów w Kielcach.

Rozwiązanie Rady Miejskiej w Sandomierzu. Na podstawie art. 69, ustęp (3) i (5) ustawy samorządowej z 23.III 1933 r. oraz zgodnie z opinią Wydziału Wojewódzkiego w Kielcach z 28.III 1938, rozwiązał wojewoda kielecki 2.V 1938 zarządzeniem nr SS. M. 3/14/1/38 — Radę Miejską w Sandomierzu, z powodu zdekompletowania o 5 radnych, a zatem o przeszło 30% ogólnego jej składu.

Z WOJEWÓDZTWA POMORSKIEGO

Sprawozdanie z działalności Pomorskiej Izby Wojewódzkiej za r. 1937. W r. 1937 odbyło się 10 posiedzeń Izby Wojewódzkiej, na których rozpatrzono i załatwiono 663 sprawy, z 621 przy współudziale Izby z głosem stanowczym, a 42 — z głosem doradczym. Podział spraw załatwionych przy współudziale Izby z głosem stanowczym na kategorie, wymienione w art. 55 rozp. Prezydenta Rzplitej z 19.I 1928 (Dz. Ust. poz. 555 z r. 1936) przedstawia się następująco: a) spraw z ust. 1 — 233, b) spraw z ust. 2—33, c) spraw z ust. 3—82, d) spraw z ust. 4—129, e) spraw z ust. 6 — 142; razem — 621. Preliminarz budżetowy Pomorskiej Izby Wojewódzkiej na r. 1938/39 wynosi 28.867 zł.

Z Komisji Morskiej przy Związku Uzdrowisk Polskich. Dnia 29.IV 1938 r. odbyło się w Zw. Uzdrowisk Polskich posiedzenie Komisji Morskiej pod przewodnictwem płk. Wielowiejskiego. Obecni byli także przedstawiciele Min. Opieki Społecznej i Spraw Wewnętrznych, Urzędu Wojewódzkiego w Toruniu, Komisariatu Rządu w Gdyni, Ligi Propagandy Turystyki jak również wójt gminy Hel, prof. Sabatowski i przedstawiciele świata lekarskiego. Sprawozdanie z działalności Komisji Morskiej za czas od 14.XII 1937 do 29.IV 1938 przedstawiła dyr. H. Minkiewiczowa. Nad sprawozdaniem rozwinęła się obszerna dyskusja, w której poruszano m. in. sprawę należytego zużytkowania funduszów, taksy kuracyjnej oraz zaangażowanie na wszystkich plażach wybrzeża instruktorów gimnastyki i gier sportowych. W dyskusji tej stwierdzono dodatnie wyniki działalności lokalnych komisyj kąpieliskowych. Następnie omawiano sprawę repartycji kosztów, związanych z akcją propagandy wybrzeża polskiego, a w szczególności broszury informacyjnej, opracowanej z inicjatywy Związku Uzdrowisk i afisza propagandowego, wykonanego według projektu prof. Gronowskiego. Wiele uwagi poświęciła Komisja Morska problemom lecznictwa na wybrzeżu, zwiększenia ilości lekarzy pracujących w kąpieliskach nadmorskich i zapewnienia im dogodniejszych warunków pracy.

BIBLIOGRAFIA

KSIĄŻKI

Cebrowski Andrzej Kazimierz: **Roczniki miasta Łowicza pisane w latach 1648—59.** Z łaciny przełożył, wstępem i uwagami opatrzył *dr Marian Małuszyński.* Łowicz 1937 r., stron 52. Skład główny: Księgarnia Łowicka.

Celarski Z. S. inż. arch.: **Zabudowa osad na tle reformy rolnej w Polsce.** Zeszyt specjalny czasopisma „Rolnictwo". Nakładem Towarzystwa Oświaty Rolniczej. Warszawa 1938 r., stron 66, formatu A4.

Zawartość tej broszury dotyczy zabudowy osad, powstałych w wyniku parcelacji. Autor zaopatrzył broszurę w liczne wykresy i zdjęcia fotograficzne, ilustrujące procesy, jakie zachodzą w związku z dokonywaną przebudową ustroju rolnego.

Horoszowski Paweł, mgr pr. i filoz.: **Nierząd.** Odbitka z zeszytów XVII i XVIII Encyklopedii Podręcznej Prawa Karnego. Warszawa 1938 r., stron dwułamowych 31. Drukiem zakładów graficznych „Biblioteka Polska" w Bydgoszczy.

Rozprawa dzieli się na trzy rozdziały. W rozdziale I mówi autor o nierządzie w ogólności, wspominając o systematyce prawnej w tym względzie kodeksu karnego 1932 r., przytaczając dane statystyczne dotyczące poszczególnych kategorii przestępstw z tej dziedziny oraz wymieniając przyczyny przestępstw seksualnych. Rozdział II został poświęcony omówieniu poszczególnych czynów nierządnych i reakcji karnej w różnych okresach czasu. W rozdziale III jest mowa o nierządzie z chęci zysku i jego rozmaitych postaciach jak prostytucji, kuplerstwie, sutenerstwie, domach publicznych oraz handlu kobietami i dziećmi.

Ilnicki Włodzimierz dr i Sawojka Roman dr, adwokaci w Drohobyczu. **Reforma ustawodawstwa naftowego w świetle rządowego projektu ustawy o ułatwieniach w poszukiwaniu i wydobywaniu minerałów bitumicznych, uchwalonego na Radzie Ministrów z dnia 24 listopada 1937.** Drohobycz 1938 r., stron 73. Nakładem Związku Właścicieli Terenów Podkarpacia.

Broszura zawiera uwagi krytyczne do wymienionego w tytule projektu ustawy jako całości oraz wnioski konkretne co do poszczególnych punktów wspomnianego projektu.

Kwiatkowski Eugeniusz inż., minister skarbu: **Obraz gospodarstwa Polski w roku 1937.** Przemówienia wygłoszone w Sejmie 1 grudnia 1937 r. Warszawa 1937 r., stron 74. Nakładem tygodnika Polska Gospodarcza w Warszawie, Elektoralna 2.

Broszura zawiera tekst wymienionego w tytule przemówienia.

Langrod Jerzy Stefan dr, prof. Uniwersytetu Jagiellońskiego: **Zagadnienia wybrane z praktyki administracyjnej.** Kraków 1938 r., stron VII + 267. Księgarnia Powszechna.

W książce zebrał autor glossy do wyroków Najwyższego Trybunału Administracyjnego, ogłaszane już w swej większości w czasopismach prawniczych, polskich i obcych. Autor wychodzi ze słusznego założenia, że podejście do zagadnień praktyki administracyjnej od strony wybranych przypadków praktycznych, opartych na judykaturze trybunalskiej, a odnoszących się do różnorodnych dziedzin materialnego i formalnego prawa administracyjnego, może skutecznie przeciwdziałać powierzchownemu ujmowaniu zagadnień prawno-administracyjnych i zachęcić do studiów teoretycznych z zakresu prawa administracyjnego i nauki administracji.

O ile chodzi o konkretne zagadnienia, poruszane i omawiane w książce, to są one różnorodne. Z zakresu prawa budowlanego omawia autor uprawnienia władz budowlanych w stosunku do właścicieli domów oraz zarządzenie przebudowania zewnętrznego portalu sklepowego na wewnętrzny; z zakresu prawa przemysłowego porusza autor sprawy ograniczenia uprawnień przemysłowych, praw nabytych, przemysłu koncesjonowanego, drogerii oraz zagadnienie okólnika jako źródła prawa. Z dziedziny samorządu terytorialnego mówi autor o

istocie nadzoru, o prawie gminy do zaskarżenia orzeczenia władzy nadzorczej, o warunkach uchylenia orzeczenia w drodze nadzoru oraz o legitymacji związku komunalnego jako władzy wymiarowej do zaskarżenia orzeczenia wydanego na odwołanie podatnika. Z zakresu prawa urzędniczego porusza autor m. in. przepisy uposażeniowe Dalej omawia autor wybrane zagadnienia z dziedziny prawa aptekarskiego, zmiany imion, ochrony zabytków, odznaczeń, zaopatrzenia inwalidzkiego, postępowania przed N. T. A. oraz postępowania administracyjnego. W końcu książki zamieścił autor skorowidz chronologiczny wyroków N. T. A., skorowidz omówionych w tekście artykułów postępowania administracyjnego, indeks osobowy oraz indeks rzeczowy.

Jak wynika z przedmowy, autor zamierza w przyszłości kontynuować wydawnictwo w postaci dalszych tomów w miarę narastania materiału i potrzeby praktycznej.

Liebeskind Adolf dr, adwokat: **Posiadanie**. Warszawa 1937 r., stron dwułamowych 13. Drukiem zakładów graficznych „Biblioteka Polska" w Bydgoszczy.

Broszura jest odbitką z zeszytu XXVII Encyklopedii Podręcznej Prawa Prywatnego. W rozprawie omawia autor pojęcie posiadania, rozwój historyczny tej instytucji i jej unormowanie przez dzielnicowe kodeksy ogólne.

Łączyński Zenon: **Postępowanie egzekucyjne władz skarbowych**. Przepisy związkowe. Biblioteka tekstów ustaw nr 31. Kraków 1937 r., stron 128. Księgarnia Powszechna.

Książka zawiera zaktualizowane teksty ustawy z dnia 10 marca 1932 r. o przejęciu egzekucji administracyjnej przez władze skarbowe oraz o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych, wykonawczych rozporządzeń Rady Ministrów z dnia 25 czerwca 1932 r., rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 13 sierpnia 1930 r. o warunkach i sposobie zastosowania przez władze sądowe przepisów postępowania cywilnego do egzekucji należności administracyjnych, instrukcji z dnia 15 czerwca 1937 r. o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych i in.

Orlikowski St. inż.: **Aktualne zagadnienia kredytu rolnego**. Zeszyt specjalny czasopisma „Rolnictwo". Nakładem Towarzystwa Oświaty Rolniczej. Warszawa 1938 r., stron 43.

W pracy tej analizuje autor właściwości kredytu rolnego, jego rozwój i warunki oraz omawia poszczególne rodzaje kredytu rolnego (obrotowe, pod zastaw ziemiopłodów, pod zastaw zwierząt, kredyty na działy rodzinne, kredyty budowlane, na zakup maszyn i pomocowe). Praca została zaopatrzona w szereg tablic, ilustrujących omawiane zagadnienia.

Ostrowski F. inż.: **Inwestycje dla usprawnienia obrotu rolniczego**. Zeszyt specjalny czasopisma „Rolnictwo". Nakładem Towarzystwa Oświaty Rolniczej. Warszawa 1938 r., stron 59.

W broszurze omawia autor zagadnienia inwestycyjne pod kątem widzenia potrzeb usprawnienia obrotu rolniczego, rozwija on problemy, które ostatnio stały się specjalnie aktualne w związku z ustalaniem ogólno-państwowego planu inwestycyj. Autor porusza znaczenie urządzeń dla usprawnienia obrotu, powstawanie programu inwestycyjnego oraz dokonuje przeglądu inwestycyj już zrealizowanych.

Radwan J. inż.: **Zagadnienie scalenia gospodarstw wiejskich w Polsce.** Zeszyt specjalny czasopisma „Rolnictwo". Nakładem Towarzystwa Oświaty Rolniczej. Warszawa 1938 r., stron 32.

Praca dotyczy likwidowania t. zw. szachownicy. Autor omawia warunki gospodarowania na gruntach, położonych w szachownicy, zmiany tych warunków osiągnięte przez scalenie, charakterystyczne cechy polskiego ustawodawstwa scaleniowego, potrzeby w zakresie scalania gruntów i natężenia akcji scaleniowej, finansowanie tej akcji i skutki gospodarcze dokonanych scaleń oraz trwałość struktury rolnej, wytworzonej przez scalenie. Praca została zaopatrzona w cztery plany wsi — przed i po scaleniu.

Rencki Juliusz: **Międzynarodowa pomoc prawna w sprawach karnych**. Odbitka z zeszytu XXII Encyklopedii Prawa Karnego. Warszawa 1938 r., stron dwułamowych 40. Drukiem zakładów graficznych „Biblioteka Polska" w Bydgoszczy.

Rozprawa dzieli się na dwie części: ogólną i szczegółową. W części pierwszej omawia autor zagadnienia podstawowe, jak określenie zakresu pojęcia międzynarodowej pomocy prawnej, historyczny rozwój tej pomocy i jej podstawy prawne. W części drugiej przedstawia autor posz-

czególne rodzaje międzynarodowej pomocy prawnej w sprawach karnych, uwzględniając przede wszystkim polskie prawo konwencyjne z tej dziedziny.

Rosenblüth Ignacy, dr: **Pośrednictwo w świetle ustawodawstwa polskiego.** Warszawa 1937 r., stron dwułamowych 8. Drukiem zakładów graficznych „Biblioteka Polska". w Bydgoszczy.

Jest to odbitka z zeszytu XXVII Encyklopedii Podręcznej Prawa Prywatnego. W rozprawie omawia autor pojęcie i rodzaje pośrednictwa, naturę prawną pośrednictwa, formę umowy, opłaty stemplowe, wynagrodzenie i zwrot wydatków związanych z pośrednictwem, sprawę przedawnienia oraz zagadnienie pośredników ubezpieczeniowych.

Rybicki Paweł: **O badaniu socjograficznym Śląska.** Katowice 1938 r., stron 42. Cena zł 1.50 (Seria: „Zagadnienia społeczne Śląska", nr 1).

Autor wyłuszcza w pierwszej części swej pracy kierunki badań Komisji Socjograficznej, która niedawno zawiązała się przy Instytucie Śląskim, w drugiej zaś daje zwięzły obraz warunków, w jakich rozwijają się formy życia społecznego na Śląsku, obraz, który musi mieć przed oczyma stale każdy badacz stosunków społecznych na Śląsku.

Targowski Józef Konrad, dr. **Dzieje Związku Młodzieży Niepodległościowej we Włocławku. 1906—1914.** Warszawa 1938 r., stron 18.

W broszurze opisuje autor genezę i przebieg akcji niepodległościowej, ogniskującej się we Włocławskiej 7-io klasowej Szkole Handlowej męskiej.

Oddłużenie samorządu terytorialnego. Sprawozdanie Centralnej Komisji Oszczędnościowo-Oddłużeniowej dla Samorządu. Warszawa 1937 r., stron 142. Drukarnia Państwowa Warszawa, Miodowa 22.

Sprawozdanie składa się z dwóch części. W części pierwszej zobrazowano genezę, przebieg i wyniki akcji oszczędnościowo-oddłużeniowej, przytoczono tezy i postulaty Centralnej Komisji Oszczędnościowo-Oddłużeniowej dla Samorządu w sprawie gospodarki i finansów samorządowych, zamieszczono referat o finansach i gospodarce związków samorządowych po oddłużeniu oraz przedrukowano przemówienie wicepremiera Eugeniusza Kwiatkowskiego, wygłoszone w dniu 9 lipca 1937 r. w związku z zamknięciem prac Centralnej Komisji Oszczędnościowo-Oddłużeniowej. Część druga zawiera przedruk materiałów i dokumentów, dotyczących akcji oszczędnościowo-oddłużeniowej w samorządzie terytorialnym. Przedmowę do sprawozdania napisał *Maurycy Jaroszyński, przewodniczący Centralnej Komisji Oszczędnościowo-Oddłużeniowej dla Samorządu.*

Ordynacja podatkowa. Egzekucja skarbowa. Opracowana pod redakcją *Józefa Szkandery, naczelnika wydziału Ministerstwa Skarbu* przez *Stefana Kołakowskiego, inspektora Ministerstwa Skarbu, Tadeusza Horzelskiego, radcę Izby Skarbowej Grodzkiej* i *Zygmunta Jaszczura, referendarza Izby Skarbowej Grodzkiej.* Warszawa 1938 r., stron VII 258+210. Wydawca; Związek Pracowników Skarbowych Rzeczypospolitej Polskiej.

Część pierwsza pracy zawiera jednolity tekst ordynacji podatkowej, przy czym pod poszczególnymi artykułami ordynacji przytoczono wyciągi z rozporządzenia wykonawczego, przepisów związkowych, okólników Ministerstwa Skarbu, tezy orzecznictwa Sądów Najwyższych itp. Dla ułatwienia odszukania danej materii zamieszczono w końcu pracy wykaz paragrafów instrukcji podatkowej, wykaz chronologiczny okólników Ministerstwa Skarbu przytoczonych w pracy, wykaz chronologiczny wyroków N. T. A. i S. N. oraz skorowidz alfabetyczny.

Część druga pracy zawiera przepisy o egzekucji skarbowej skomentowana w sposób analogiczny jak w części pierwszej.

Całość pracy została wydana na pojedynczych kartkach spiętych dwiema śrubkami w sztywnej okładce płóciennej.

Pierwszy Polski Synod Plenarny odbyty w Częstochowie Roku Pańskiego 1936 pod przewodnictwem kard. Marmaggiego, legata apostolskiego Piusa XI Papieża. Uchwały. Poznań 1937 r., stron 64. Nakładem Kancelarii Prymasa Polski. Tłoczono w drukarni św. Wojciecha w Poznaniu.

Broszura zawiera w językach łacińskim i polskim tekst uchwał wymienionego w tytule synodu oraz teksty dekretów zatwierdzającego oraz promulgacyjnego w tej materii. Uchwały Synodu dotyczą obowiązków duchowieństwa i katolików świeckich, Akcji Katolickiej, zasad moralnych życia publicznego, społecznego i kulturalnego, pism i wydawnictw katolickich itp.

Tezy do projektu ustawy uposażeniowej funkcjonariuszów administracji ogólnej. Warszawa 1938 r., stron 15. Międzyzwiązkowy Komitet Pracowników Państwowych.

Wierchy. Rocznik poświęcony górom i Góralszczyźnie, wydawany przez zarząd główny P. T. T. pod redakcją *prof. dr Walerego Goetla i Jana A. Szczepańskiego.* Rok piętnasty. Kraków 1937 r., stron 258. Nakładem Polskiego Towarzystwa Tatrzańskiego w Krakowie. Skład główny w księgarni Gebethnera i Wolfa.

Rocznik zawiera rozprawy: *Wacława Anczyca*: O dawnym Zakopanem, *Antoniego J. Mikulskiego*: Adam Asnyk w Tatrach, *Tadeusza Malickiego*: Niedobitki, *Jerzego Młodziejowskiego*: Morskie Oko, *Władysława Krygowskiego*: W zapachu gór i wojny, *Jerzego Kondrackiego*: Karpaty Marmaroskie, *Jana A. Szczepańskiego*: Druga polska wyprawa w Andy, *Walerego Goetla*: O ochronę przyrody gór, *Jerzego Kondrackiego*: O orograficznym podziale Karpat pomiędzy Prutem, Cisą i Czeremoszem. Ponadto zawiera Rocznik kronikę, omówienie piśmiennictwa itp. Książka została ozdobiona szeregiem ilustracyj i planów.

CZASOPISMA

Głos gminny i gromady wiejskiej. Warszawa, dwutygodnik nr 6. *S. Bonarek*: Zadłużenie gmin wiejskich a akcja oddłużeniowo-oszczędnościowa. Nr 8. *J. M. Ch.*: Zaległości podatkowe. *W. J. Fryszczyn*: Wieś w walce z bandytyzmem.

Palestra. Warszawa, miesięcznik nr 4. *Bolesław Sernakier-Rappaportowa*: O archiwach polskich.

Polityka narodowa. Warszawa, miesięcznik nr 2. *B. Wasiutyński*: Ludność żydowska w latach 1921—1931. *S. Kozicki*: Czechosłowacja. *R. Rybarski*: Polityka gospodarcza i wychowanie.

Polonia—Italia. Warszawa, miesięcznik nr 3. Mowa Mussoliniego o potędze wojskowej Italii. *J. Zdzitowiecki*: Znaczenie dziejowe faszyzmu.

Pracownik samorządowy. Warszawa, dwutygodnik nr 9. Technika wymiaru i poboru podatków przez gminy wiejskie.

Przegląd budowlany. Warszawa, miesięcznik nr 4. *Dr inż. Br. Bukowski*: Kilka uwag w sprawie dachów przeciwlotniczych.

Przegląd ekonomiczny. Lwów, kwartalnik nr 91—93. *L. Caro*: Pius XI o liberaliźmie, bolszewiźmie i narodowym socjaliźmie. *E. Hauswald*: Podstawowe warunki podniesienia poziomu gospodarczego ludności. *Zd. Stahl*: Ewolucja przepisów skarbowych w polskim ustawodawstwie konstytucyjnym. Rząd, Sejm i Senat w sprawach gospodarczych. Nr 98—103. *Prof. dr I. Czuma*. Duchowe pierwiastki w skarbowości.

Przegląd samorządowy. Kraków, dwutygodnik nr 4. *L. Osiecki*: O komunalnych kasach oszczędności w województwach południowych. *Mgr W. Neuwelt*: Uprawnienia budowlane.

Samorząd. Warszawa, tygodnik nr 17. *J. Kościołek*: Doręczanie pism urzędowych przez gminy. *S. W.*: Zagadnienie amortyzacji w przedsiębiorstwach samorządowych. Nr 18. *Mgr J. Przetocki*: Zadania związków letniskowych. *X*: Wyniki gospodarki finansowej samorządu w 1936/37 r.

Współczesna myśl prawnicza. Warszawa, miesięcznik nr 4. *Dr M. Potulicki*: Wolność i odpowiedzialność prasy. *R. Bierzanek*: Prawo, życie a dyskusja nad prawem narodowym.

Fischers Zeitschrift für Verwaltungsrecht. Leipzig, Band 75. Heft 1/2. *Dr T. Steimle*: Voraussetzungen und Grundlagen der Selbstverwaltung in Deutschland.

Der Gemeindetag. Berlin, dwutygodnik nr 8. *H. Schlempp*: Schutz der gemeindlichen Bezeichnungen und Wappen. *v. Prott*: Das Gemeindewappen.

Reichsverwaltungsblatt. Berlin, tygodnik nr 16. *Dr F. List*: Öffentlichrechtliche Hilfsinstitute des Privatrechts. Nr 15. *Prof. dr O. Koellreutter*: Verfassungsschutz. *Dr K. Emig*: Verwaltungsgerichtliche Entscheidungen über Akte von Reichsministern.

Public Administration. London, miesięcznik nr 2. *Dr E. Kordt*: The public Servant in Germany. *J. D. Kingsley*: Some Aspects of the American Public Service.

Drukarnia Gaz. Adm. i P. P., Warszawa, Trębacka 11.